

LES ELECCIONS DE DIUMENGE

El moment del poble

Ara que, amb la calma de les creixences vegetals, tot just verdea la cima dels plàntans de les nostres vies, un neguit, que hi contrasta, coloreix a corre-cuita i viroladament els troncs d'aquells objectes venerables. Cadascun desapareix sota cinc o sis cartells que d'allí criden els electors del districte, prometent-los, pel que diuen, la felicitat municipal a canvi d'una papereta impresa. De manera que Barcelona, encara que no arriba a la sort de la terra de Xauxa, on, segons les geografies infantils, els arbres fruiters galls rostits i porcells farts, s'hi acosta força. Ciutat venturosa, on deu o dotze partits diferents es disputen la feina i la glòria de servir-la!

Aquesta vegada sí que el cos electoral no tindrà cap excusa per retreure's. Entre tants colors i matisos triables, ningú no podrà dir que hi manca el que interpetra la seva faiso de pensar i de sentir. Per ésser abstinent, caldrà ésser ben difícil, i podem assegurar que el que no voti ara, ni mai: perquè mai més no trobarà millor aveniment a major assortit. A les eleccions municipals d'enguany hi va l'estalvi de deu anys de magatzematge forçós d'opinió ciutadana. Rarament podrem aplegar un tresor tan considerable de varietats polítiques. Aprofiteu l'ocasió, vosaltres votants, l'ocasió, que només passa un cop a la vida!

Però tingueu present, també, que tot aquest aspecte de festa major i de fira, tan alegre i variat, amaga una realitat seriosa: que l'endemà de les eleccions, Barcelona serà qui haurà de liquidar-les, amb guany o amb pèrdua, segons els casos; que la confusió és el gran enemic de la democràcia, perquè és un enemic que treballa des de dintre, i que no hi ha parlamentarisme, és a dir, que el poble no té paraula, si tots parlen alhora. És molt més important i d'eficàcia haver arribat a grans estructures amplemment comprensives, que poden imposar, per la seva força, les aspiracions d'un poble, que no pas enderiar-se en una mena de subhasta de radicalismes, dins la qual, per força, la necessitat de no veure's davançant per un millor pòster obliga a engegar-se a ulls clucs i prescindir del sentit de la realitat i la factibilitat. Recordeu, encara, que deu anys, per a la memòria d'una massa d'un milió de persones, potser siguin com deu milions d'anys; recordeu, tot i amb tot, aquella cursa verbal de l'any 1921, certament vergonyosa.

Vetaquí les coses que ens sembla necessari que tinguin ben presents els nostres lectors barcelonins, caminant entre la selva d'arbres dotats de veus polítiques; car les dues armes del despotisme sempre han estat, a Espanya i arreu, la dictadura i la demagògia.

Barcelona ara cal que pronuncii el seu vot. Greus problemes d'ordre municipal es decen; importants qüestions de dret i d'ètica política es ventilen. Mai com avui s'ha pogut dir que un vot és una arma. Una arma que dispararà contra els enemics de Barcelona, o contra Barcelona mateixa.

* * *

Potser l'aspecte més important en aquestes eleccions serà la quantitat de votants que hi hagi. Després de set anys de dictadura, creiem de tota necessitat que tot hom, cada u pel seu partit, voti. En aquest moment tan greu per a la història del nostre poble, la major censura al règim dictatorial ha d'ésser el tant per cent de votants que acudin a les urnes. Deixar de votar és creure el poble incapaç de triar els homes que l'han de representar i contribuir, per tant, a les maniobres dictatorials d'aquells que ningú no vo', però que, malgrat això, es creuen els elegits.

* * *

Es gairebé impossible de fer pronòstics sobre els resultats d'aquestes eleccions. El cos electoral ha passat set anys llargs sense manifestar-se, i durant aquest temps, almenys set promocions noves han adquirit el dret de dir-hi també la seva. En aquest lapse de temps, poden haver-hi hagut molts canvis en la massa electoral i ningú, doncs, no pot dir el que passarà d'altra manera que reservant-se un ample marge de contingències. Ningú no coneix tots els sectors d'opinió, sinó un millor que els altres, i sobre aquest que coneixen fan els càlculs de possibilitats. Ara que és aventurada la pretensió de conèixer, després de set anys d'abstenció, el pensament de 200.000 votants i de la varietat d'opinions que enclouen i com reaccionaran davant les urnes.

I aquest és precisament el principal atractiu de les eleccions de diumenge, de les quals es podran treure lliçons ben profitoses sobre la veritable situació del país, encara que, degut al fraccionament de les forces republicanes, caldrà comptar més pels vots obtinguts pels diferents sectors representatius que no pas pels noms elegits.

* * *

A part d'aquest aspecte plebiscitari, que constitueix evidentment l'interès major de

Els Dijous — Blancs

Demagògia electoral

Parlàvem l'altre dia de l'eloqüència electoral. Dèiem que, en general, de la Dictadura ençà ha millorat el llenguatge dels oradors i que ja no hi ha cap home d'una mica de solvència cultural que digui «sin embargo», «algun», «pues» i que apunti el llenguatge amb croses innobles necessàries a l'home que no pot expressar un concepte de dues raïlles sense fatigar-vos, com els renegaires, amb una sèrie de frases fetes i de mots sense sentit.

Continuant el tema en el reduït marc de què disposem, hauríem de parlar avui de la demagògia de la major part dels oradors dels mitings electorals. El qui escriu aquestes línies ha de confessar que és incapaç de votar, àdhuc faltant a la disciplina de partit, cap candidat que usi trucs innobles i que es lliuri a la demagògia oratòria. No vull que em governi o m'administri un bàrbar. Si fa demagògia, o és un salvatge, o m'enganya. Doncs no el voto. De l'actitud dels que pensin igual no han de venir-ne mals majors, perquè devem ésser una minoria. I si fóssim majoria, hauríem guanyat la més important de les batalles.

La situació política es presta a la demagògia electoral. El fet que el règim tronolli excita els oradors a dir les pitjors barbaritats. Tantes armes com hi ha contra qualsevol institució, sense necessitat de recórrer a excessos puerils de llenguatge. Un home intel·ligent us pot admetre sense reserves la sistematització del procediment d'Ekaterinburg i, en canvi, és possible que es revolti contra una salvatjada de llenguatge. La Revolució Francesa fou precedida i preparada per un dels períodes més brillants i refinats de la literatura, per oradors impecables i per pamfletistes com Voltaire.

Mirat de prop, delata que som un poble primitiu, que hem anat molt poc a estudi, que no hem estudiat gens i que els mestres eren dolents. La major part dels catalans no sap fer una carta correcta i graciosa en cap idioma. No he fet al·lusió determinada a cap partit. Denuncio una calamitat pública. Aneu a qualsevol miting, i estigueu segurs que la major part dels oradors, o són uns silvestres o creuen que el silvestre sou vos i el conjunt del públic. Ah, si hi hagués taquígrafs!

El resultat dels mitings sembla que aconsella que cada partit fardi urgentment una càtedra d'eloqüència. I la bona eloqüència no admet xavacanades, ni trucs, ni demagògia. Va de dret a la intel·ligència. I aquesta arma és molt més temible.

M. B.

MIRADOR INDISCRET

Liquidació d'un partit

La dictadura va liquidar un partit polític de Barcelona, el radical. Gairebé tots els seus adherits, que a la vegada eren funcionaris municipals, es varen inscriure a la U. P. Es clar que deien que en el fons eren tan republicans i radicals com abans i que havien ingressat en aquell organisme forçats pels caps de negociat; però no sols en pagaven les quotes, sinó que feien mèrits, contribuïen a les subscripcions organitzades per les autoritats de la dictadura i buscaven influències prop d'aquestes per anar ascendint en l'escalafó.

El cas del director de *La Razón*, Julián Clapera, no és pas un cas isolat. Tant és així, que aquest minyó feia no fa gaire la següent declaració:

—Si jo volgués donar la llista dels funcionaris que em van demanar que els ajudés a ben traspasar-se, és a dir, a aconseguir ascensos i augments de sou, no quedarien juntes municipals del partit radical de Barcelona.

La santa continuïtat

Per si no estava prou liquidat, les properes eleccions han acabat de desfer el partit radical. Quan es veié que la porta de l'Ajuntament s'anava a obrir, tothom es disposà a sacrificar-se. En Vinàixa, per continuar la seva campanya contra la Inquisició; En Domènec, perquè essent de la junta de Barcelona es considerava candidat esportiu; En Roure, perquè segons ell és el candidat de fet i de dret del districte cinquè; En Gatell, perquè no en té prou amb les pompes fúnebres i vol tastar les pompes vives... El fet és que tots han volgut anar en candidatura, i si no com a radicals ortodoxes, en qualitat de radicals dissidents.

—Es el partit de la continuïtat—deia En Callén, que torna a freqüentar els casinos polítics—, de la continuïtat de ser regidor,

Deutes municipals

La primera dissidència radical ja la produí ara fa un any En Santamaria en tornar a l'Ajuntament, quan li va tocar una finança d'alcaldia i no la volgué deixar per més que En Lerroux li exigís que la passés a l'Olivella. En Santamaria va dir que el mateix serviria la república amb una finança a la mà ell que l'Olivella. Expulsat del Partit, En Santamaria fundà el tinglado del carrer de la Portaferrisa, amb mires exclusivament electorals.

—A mi no me toma nadie el pelo—deia En Santamaria—. Si Lerroux se ha creído que soy un niño, se ha equivocado. Yo me lo debo todo a mi mismo y no hago como él, que ya va debiéndose todo a Emiliano y a Olivella.

L'esport duu a tot

La Junta Municipal del partit radical es va reunir fa deu o dotze dies al passatge Madoz. Hi havia una gran efervescència per a conèixer el manifest d'En Lerroux i per a saber els noms dels candidats. En veure que no hi havia cap ex-regidor, tret d'En Casimir Giralt, que era a l'exili, hi hagué una sorpresa general. Els ex-regidors es consideraven ofesos per aquell poc apreï demostrat a llurs serveis passats, i alguns d'ells anaren desfilant, mentre s'iniciava una violenta discussió entre els que quedaven, en el curs de la qual va sentir-se:

—Sí, sí. No hi ha més remei. Ingressaré a Acció Catalana—deia el senyor Domènec—. Em penso que En Sunyol m'ho arreglarà. Per alguna cosa tots dos som del «Barcelona».

Les vacances d'En Regàs

El dijous de l'altra setmana varem sorprendre'ns de trobar En Regàs passejant per la Rambla, aturant-se de tant en tant a contemplar les revistes dels quioscos i sense discutir amb ningú.

Tractant-se d'En Regàs, el cas era extraordinari, però en arribar a casa i consultar *La Publicitat*, ho compreguerem tot seguit. Aquell dia En Regàs feia vacances.

Només havia de parlar en tres mitings.

No hi haurà sorpreses

L'opinió general és que, després de tants anys de no votar, en les eleccions de diumenge hi haurà sorpreses degut al fet que votaran una sèrie de gent jove que abans no tenien vot.

Un amic nostre, però, opina tot el contrari.

—No hi haurà sorpreses—diu—, perquè tota aquesta gent jove que no havia votat mai, fan el seu debut presentant-se per regidors.

Ben mirat, això ja ho és una sorpresa, i potser la més sorprenent.

El senyor Roure

El senyor Roure, el candidat ineludible del districte cinquè, és un dels homes més populars de la barriada.

Aquesta popularitat li ve d'aquella vegada que va organitzar-se una subscripció de resultes de la qual encara hi ha industrials que rondinen.

El senyor Roure, però, demostrant una falta d'experiència sensacional, es presenta en candidatura.

Ens consta que un honrat industrial del districte va dir:

—Si no ens tornen els quartos, ho té malament.

Ara faran la pau!

El germà pròdig

A propòsit d'eleccions, anem a recordar una història retrospectiva. Fou el seu protagonista l'avi del doctor Roig i Soler, que actuava de president de mesa.

Un subjecte d'aquells que d'una hora lluny es veu que voten en fals, s'acosta a complir el seu dret ciutadà.

—Com es diu, vostè?

—Josep Roig.

—I què més?

Aquí el votant pronuncia el segon cognom del president.

En Roig s'aixeca del seu seient, afectant la més profunda emoció, i exclama:

—Com! Germà meu! Jo que et creia mort feia dotze anys! Però, on eres? D'on has sortit?

I, amb els braços oberts, corregué a abraçar-lo. No pogué complir amb aquest deure fraternal, perquè el subjecte en qüestió, corrent com si l'hagués empaïtat el diable, sortí del col·legi electoral.

"Pfg...! Pfg...!"

Fent el mateix senyor de president de mesa, es presentà un home a votar.

—Com es diu?

—José P.... fg...!

—¿Cómo dice?

—José P.... fg...!

—Ah, Josep Puig! Molt bé, home, molt bé... Aneu a trobar el cap de roda i que us ensenyi com es pronuncia el vostre cognom, i llavors torneu a venir, que podreu votar...

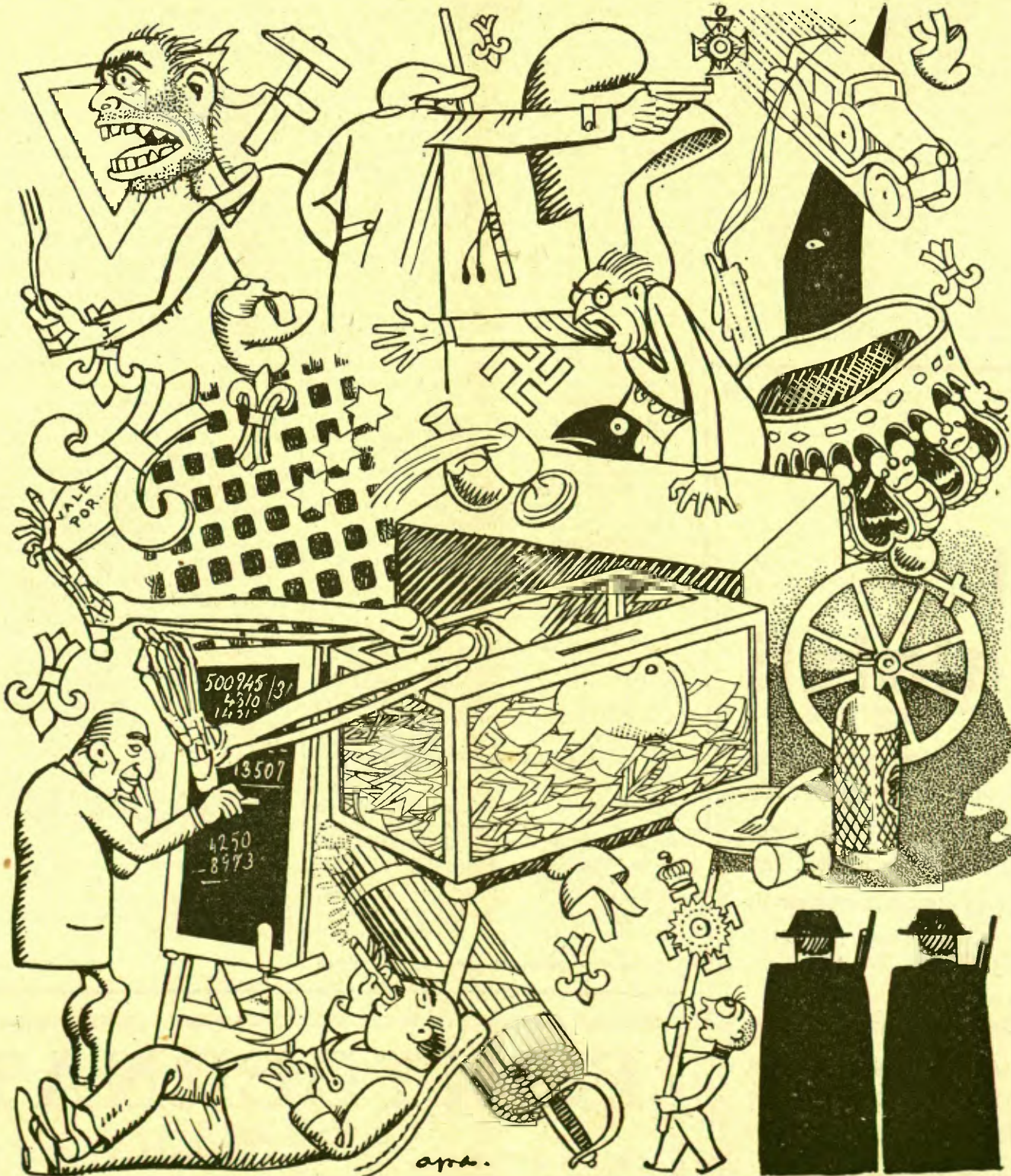
Candidatura MIRADOR?

A MIRADOR, que estem al marge de les lluites dels partits, ens veiem aquests dies per alguns dels nostres, ficats en plena lluita electoral. La imparcialitat a les nostres planes, però, no traeix la febre de la nostra Redacció.

Heus ací els de la casa que figuren en candidatura:

Districte VI, Màrius Gifreda; districte VII, Otó Hurtado; districte VIII, Claudi Ametlla.

D'amics en tenim d'altres, escampats per totes les candidatures; però, en la impossibilitat de desitjar el triomf a tots, perquè no som tan optimistes com el difunt diputat solidari Calvet, no cal dir com ens plauria veure els nostres tres candidats convertits en regidors pel bé de la ciutat.

FANTASIA ELECTORAL, per Apa

Estalviador i esportiu

L'àrbitre de boxa Casanoves és un dels més distingits esportius, però també, segons la fama, un dels més estalviadors.

De tant en tant, En Casanoves convida amics i amigues a fer una excursió en el seu auto, i proposa aquestes condicions, per exemple:

—Mireu, sortirem amb el meu cotxe. Us portareu el dinar i, allà on us vingui bé, baixem per menjar. Vosaltres pagueu la benzina i porteu dinar per mi. Jo ja poso el cotxe...

I, després, En Casanoves es queda tot sorprès quan a tothom li surten compromisos i l'excursió no es fa.

—No ho entenc—diu—. He convidat unes noies a fer una forada en auto i no han acceptat. A les dones cal tractar-les ben malament per anar bé.

«No pot ser!!»

Però el que més esvera l'àrbitre Casanoves és sentir parlar de la imminència de la instauració del comunisme.

—Que us ho creieu que pot venir la «repartidora»?—pregunta ingenuament.

—Ja ho crec! I ben aviat. I, quan vingui, els comptecorrentistes es trobaran que els han pres tots els diners que tenien al banc.

—Això rai—fa En Casanoves—; jo ho tinc tot en finques.

—Oh, és que els veïns deixaran de pagar-te el lloguer i es convertiran en amos de les teves cases.

Aleshores En Casanoves va obrir uns ulls com unes taronges i va dir *ex abundantia cordis*:

—No pot ser!!—i diuen que l'endemà va córrer a fer-se del Sometent.

Un nou partit polític

Mentre no es parla a penes d'altra cosa que de les eleccions municipals, ja hi ha qui pensa en les de diputats a Corts. I un dels que hi pensa és un mestre, el senyor Rufino Carpena Montesinos, autor, entre altres obres, d'un fullet, *El puchero nacional*, que ve a desenvolupar una idea com la que anys enrera féu famós el cèlebre «Escudellómetre» pels carrers de Barcelona.

El senyor Carpena, per fer conèixer les seves humanitàries idees, ha llençat sense data un periòdic, *La nueva política*, en el primer número del qual hi ha una advertència que fa:

«Este periódico sale cada quince días; pero no aparecerá nuevo número que no haya sido agotado el anterior.»

Aquest primer número conté el més important del programa de la «Nueva política Cultural, Agraria i Regional federativa» del senyor Carpena, del qual copiem amb gust els següents fragments:

«Base 30. Prohibición rigurosa sobre la poligamia, deportando a cuantos la practiquen o se dediquen a violar inocentes mujeres.»

I tampoc ens sabem estar de copiar el final:

«El hombre viejo con estas ideas nuevas, sugeridas por la experiencia y por su amor al prójimo y a la Patria, es D. Rufino Carpena Montesinos, Maestro Nacional de Barcelona, que cuenta muchos años de notables trabajos y ha logrado un prestigio notable ante el Magisterio español, quien, a pesar de sus años, levanta bandera de este nuevo partido político y se presenta como candidato de Diputado a Cortes por Barcelona, a quien deseáramos verle formando parte de un Gobierno revolucionario de buen género, así como indician las anteriores Bases, entre las cuales no figuran algunas otras ideas originales suyas, como por ejemplo, el matrimonio civil de experiencia (como si dijéramos a prueba), por etapas y años fijos, pudiendo renovarlo o reengancharse al final de cada uno a voluntad de los contrayentes. Después del tercer período de renovación o reenganche, los matrimonios se declararían definitivos e indisolubles. De esto hoy no hablamos más, porque es el asunto más original y delicado de lo expuesto en su programa por el Sr. Carpena, y además porque ello requiere capítulo aparte. Con el tiempo sabremos algunos detalles de los matrimonios de experimentación (a prueba).»

No ens faci glatir més, senyor Carpena; donin-nos aviat detalls dels matrimonis d'experimentació. Ja veu que li fem propaganda perquè esgoti el primer número i en pugui sortir aviat un altre.

Del cafè concert primitiu a les acadèmies de varietés

Cansada Barcelona d'haver d'anar tota la vida a jòc a posta de sol, com les gallines, decideix desentomir-se, esplaiair-se, anar de nits. I el cafè concert que va venir per mar de Marsella o de Màlaga—d'ací dins d'un caixó de panses—, li proporcionà ocasió oportuna de fer-ho.

Va començar a funcionar gairebé clandestinament. A través d'unes quantes generacions s'acclimatà al país.

La trajectòria és la següent. Comença al *Café de les Set Portes*, passa pel de *Les Eures*, el de *Las Delicias*, per l'*Edén*, la *Buena Sombra*, l'*Alcázar*, la *Gran Peña* i acaba al *Paralel*. Als començaments és muntat a base de quadros flamencs. Al *Paralel* s'escampa com una malura. Entre un cafè, un teatre i una barraca de bunyols, s'aixeca una gàbia de cupletistes. El rètol diu: *Music-Hall*. En arribar ací, el cafè concert ja ha assolit la màxima divulgació. Anar-hi no constitueix un pecat com al principi, ans bé és un passatemps o un costum. I és en aquest moment que Barcelona acaba de donar el tomb. Ja no és la senyora menestral d'abans.

Durant la guerra s'empelta de cabaret. Balls exòtics, orquestres de negritos, la *cocó*, morfina, èter i *cok-tail*. Les entretingudes s'acostumen a ensumar drogues. Això, però, és d'avui. Passa el moment de confusió; i el cabaret queda a un cantó; el cafè concert a un altre.

Surt del clos on vegetava i, transformat en un espectacle nomenat *Varietés*, envaeix tot Catalunya. Decandeix, en poc temps. Les cupletistes, vistes de prop, perdien el llustre i tornen el cap sota l'ala, allà d'on havien sortit. Fem-ne un xic d'història.

Al principi el Cafè Concert—per a major claredat *Music-Hall*—era un espectacle inasequible al gros públic. Com la lògia maçònica reservada als iniciats, especialistes de la barrilla, de l'anar de nits i de tenir un *enredo* d'amagat de la família.

Tenia poc o molt de pecaminós. Això, és clar, li donava to. Més aviat poc que molt. Molt menys, però, del que semblava, ensumat des de fora.

Tot i això, el cafè concert fruïa d'un mal concepte envejable entre la gent menestral, entre la qual era considerat com l'antesala de l'infern. Els que hi concorrien eren uns dimonis.

Als seus començos l'espectacle era compost per un quadre flamenc que maniobrava dalt d'un escenari minúscul. De beguda, el xato de mananilla sense tapes. Moixama salada, per a fer boca.

Espectacle tronat, però ple de color. Públic bigarrat, de gitanos, gent del moll, toterros, pinxos i crupiers de les cases de joc. Quan hi quèia algun senyor, que s'havia esgarriat amb l'amiga, tothom es girava a contemplar-lo i es picaven l'ullet. Per tal de fraternitzar, aquest pagava el gasto a tothom. Aleshores li treien els diners de la cartera amb xuclador. De tant en tant quèia algun home de panxa enlaire, amb un ganivet ensorrat al bell mig del melic, com una sàndria taxada. Les rivalitats polítiques de l'època—Planes i Casals i Comes i Masferrer—i la mananilla barrejada, es manifestaven així.

D'entre tots l'*Edén* era el més distingit. Comença, com els altres, amb quadre flamenc, la *cantaora*, la *bailaora*—la més famosa fou l'Encarna, i aquell *toacaor* de mitja edat, amb els *pan i toros* de cotó fluix, que semblava que s'anés adormint bo i tocant, perquè torçava el coll damunt la guitarrà com bressolat per la dolça remor de l'instrument—. Més tard, a més del quadre, hi afegiren les cantadores de *aires regionals*. Eren unes dones altes, de celles espesses i negres, amb un clavell encastat a l'orella, que tenien veu d'home. Foren les primeres estrelles. La cupletista autòctona a penes existia i no tenia gens de prestigi. A l'*Edén* es veïeren les primeres artistes estrangeres.

Hi havia la pastera—taula de joc—i el *foyer*, pels ressopors de la nit. Hom convi-

dava les artistes. Una ampolla de xampany de tres pessetes valia cinc duros i una truita a la francesa, dos. A l'*Edén* va treballar durant molts anys la famosa Cachavera. Era un dels puntals més fermes de la casa. Era el *Music-Hall* dels senyors amb cartera que s'avorrien al Liceu i se l'espolsaven al *foyer* del *Nano*.

A la *Buena Sombra* hi acudien els fills d'aquells. En sortir del Liceu cada u tirava

amb cabell negre, l'escapçada de monyos fou ràpida com una passa. Però les rosses s'hi resistiren molt temps.

Tothom estava, poc o molt, infestat de raquelisme. I conseqüència d'aquesta febrada sorgí un nou aspecte del cafè-concert, barreja de cine i de cupletisme adequat, propi per ésser exportat als pobles de fora: les *varietés*.

Brollaren, gairebé per miracle, un sens fi

La lliçó en l'acadèmia de varietés del mestre Viladomat

pel seu cantó. Els pares pel carrer Nou, l'armilla plena; els fills cap al de Gínjol, amb el dret a la butxaca.

L'*Alcázar Español* era democràtic. Per això era el més preferit dels cansaladers, dels tenders, dels menudaires de Sans i dels soldats. S'hi trobaven com en família. Cares enllustrades de color de bistec i dits molts com botifarres. Cadena d'or massissa a l'armilla; anells fardides de pedres. Gent una mica tova de tarannà i desconfiada. Els agradava presumir una cupletista des de la llotja, però pensaven amb angúnia en el moment de pagar. Quan tenien confiança amb la casa, regatejaven.

A la *Gran Peña*, del carrer de Sant Pau, «Las Tudelinas» hi feien de les seves. Tenien el barri estemordit i amb l'ai al cor.

Al *Paralel*, el *Gayarre* i *Arnau*. S'hi podia anar en cos de camisa; menjar cacauets o castanyes i tirar les clòfies, com a càstig, a les cupletistes que es bellugaven amb mandra. Per dos ralets donaven una ració abundant de senyores grasses i arrugades, un vodevil esqueixat i una copa plena d'un suc negre, agre, que en deïen café.

A l'*Arnau*, la «Chelito» s'hi féu popular amb *La Puiga*. Aleshores, encara era jove i maca. El públic desertava del *Gayarre* per a veure-la. A fi d'evitar la deserció dividiren l'escenari en sis trossos. A cada un hi havien posat una cupletista despullant-se. Ho anunciaven així: *Las 6 Puigas trapezoides*. Hi predominava una sicalipsi que volia ésser desenfadada i resultava innocent. Les artistes es treïen la camisa com si fos una coixinera.

A l'*Edén*, la *Buena* i fins a l'*Alcázar* l'espectacle era més moderat i les dones més joves i boniques. Amb el temps a l'*Edén* posaren estrelles del país i de l'estranger. Fou el primer. Els altres hagueren de seguir l'exemple. Gràcies a això hom pogué veure la Turcy a l'*Alcázar* i la Nitta-Jo a la *Buena*. Es coneïen amb el vestit, que era gairebé nou, i que, en sortir elles, s'enecien els llums de la sala i donaven el reflector i l'orquestra preludiava una simfonia patètica. Cantaven una mica millor que les altres. De vegades feien goig.

Les del país, a més a més, eren castisses. Les estrangeres, *diseuses* o *chanteuses à grand' voix*. Les *diseuses* duïen un vestit molt curt i acampanat i feien bots, com cabretes enjogassades, per l'escenari; o dialogaven, en un francès xampurrat, amb el públic. La *chanteuse à grand' voix* apareixia repenjada en un bastidor. Anava de vellut roig amb gira, barret negre, gros com un paraigües i una ploma grisa que li quèia fins al replè de l'esquena. Cantava trossos d'òpera amb una veu manlleuada. Solia ésser una senyora opulenta, de mitja edat, que inspirava respecte. De vegades era coixa.

Heus ací el cafè concert de la primera època.

«La Fornarina», famosa a París, va ésser la primera cupletista que començà a establir contacte directe amb el gros públic, des de l'escenari del Tivoli vell. Els seus cuplets es popularitzaren de seguida. Avui encara hi ha qui recorda el *Sàtiro de A B C* i els *Clavellitos*. Amb la «Fornarina» el cuplet passà del clos del *music-hall* al mig del carrer.

La Raquel ho continuà, més tard, des de l'escenari de l'*Arnau*. Aquest teatre tronat, ple, normalment, de públic de sub-sòl, s'omplí de senyors i va agafar, ràpidament, una popularitat enorme.

Com que la Raquel duïa els cabells tallats a la *garçonne*, moltes se'ls tallaven igual. La Raquel fou la introductora de la moda del cabell curt.

Un detall curiós. Al sector de cupletistes

d'estrelles, de sub-estrelles, de cometes i de satèl·lits i de duets, de tercets, quartets i *troupes*. Tots cantaven—és un dir—el repertori de la Raquel. Amb el temps, però, calgué variar el repertori. De totes maneres, durant uns quants anys, Catalunya es convertia, cada dissabte o diumenge, en un cine grandios en el qual es projectaven pel·lícules tronades i després sortia una senyora grassa, d'una certa edat, a cantar.

El pit endavant, el cap endarrera, les mans repenjades a la cintura, marcava un giravolt de faldilles ramejades i se n'anava a dins repicant de talons, de cara al públic i fent l'ullet. *Olé!*, bramava, unànime, tot el país.

Fou, justament, en sortir al carrer, en escampar-se pels pobles de fora, en posar-se a l'abast de tothom que la cupletista va perdre l'al·licient i es va esvaïr la llegenda pecaminosa que la voltava i enecava el públic.

El cafè concert, a fora, resultava d'un grotesc molt pujat de to. La cupletista, vista de prop, resultava si fa no fa una menestral. L'únic que la diferenciava d'aquesta era que duïa el rostre i els llavis fardits d'aprest.

Al principi, el poble s'hi enlluernà i es comprèn. Els *antiquets*, l'escot, el vestit violat, l'aire esqueixat, els donava un aire picant. En familiaritzar-s'hi se'n desencantà. Aquesta és la causa de la decadència actual. Vetaci explicada la segona època del cafè-concert.

Encara, avui, en subsisteixen. Ja no són, però, el que eren abans. Semblen envellits. Traspunen tristesa. Fan, pobrets, la viu-viu.

Però queden les acadèmies. Al carrer Nou i pels voltants. Són al capdavant d'un corredor negre, en un soterrani. Passant per aquest carrer, a mitja tarda, sentireu la remor del piano, el repicar de les castanyoles i una veueta prima que desafina. Hi ha un *tablado* arrambat a la paret i paquets de música per terra. Retrats de cupletistes i de ballarines, amb faltes d'ortografia, enganxats a les parets. I molts programes.

Allà ensenyen l'ofici; s'hi fabrica el cuplet o el ball de moda. Una de les més acreditades es la del mestre Viladomat, el qual, anys enrera, era un fabricant d'èxits. És l'autor del famós fox-trot de *Les Campanes* i del *Tango de la Cocaína*. Les cupletistes van a la seva acadèmia a repassar els cuplets; les ballarines, els balls. Es queden, si n'hi ha, les darreres novetats. El mestre Viladomat és home capaç de convertir una minyona plena de pèl moixí i de barbs en una estrella rutilant, solament amb un parell de lliçons. Això és, tanmateix, una garantia.

Quan toca el piano ho fa d'esma, just perquè la que canta no perdi el compàs. La mira de reüll i veieu que pensa: «Encara no acaba, aquesta beneïta?»

Abans sempre es trobava plena. Ara hi ha hores i fins dies de molta calma. Quan l'escat victoriós del cuplet, treballaven quaranta vuit hores diàries en la fabricació de les primeres matèries adequades—repertori exclusiu, lletra i música—per tal de poder donar l'abast a llençar estrelles, una darrera l'altra, com aquell que llença *confetti* en passar la processó. Ara treballen tres dies a la setmana, com els rajolers.

Per altra part, de noies disposades a estrèllar-se, fora d'unes quantes minyones rassagades, gairebé ja no en queden. S'han decantat vers el cinema. Somien emular la Jeanette Macdonald o la Greta Garbo. El gros públic, per la seva banda, se n'ha desinteressat del tot.

JAUME PASSARELL

L'APERITIU

Realitat i record.—Quan érem estudiants vàrem conèixer Raquel Meller; en aquella barraca del teatre Arnau, la Raquel ens havia proporcionat una frescor d'aigua de coco especialíssima; eren llimonades del país amb un polset de Caiena d'un gust inesborrable. Això passava abans de la guerra; després la Raquel es va fer famosa, a Nova York el seu nom anava tan carregat de diamants com el nom dels campions de boxa. Un dia, em deia Maurice Chevalier a París, que la Raquel era la *vedette* que li havia fet una impressió més intensa. Després de la glòria i de la fortuna, Raquel Meller va tornar al seu país amb el maquillatge sòrdid i magnífic que fa plorar els sudamericans de París. Però ja no era aquella figura deliciosa i única de la barraca de l'Arnau. Ara aquesta artista ha aconseguit omplir el teatre i les seves cançons ja no ens han dit absolutament res.

Al mateix temps que Raquel amb tota l'experiència i el talent d'una gran artista, intentava fer viure una gràcia absolutament cadavèrica, Mistinguett ha volgut donar la sensació de la Mistinguett històrica, en el *Paralel*. L'espectacle és d'una tristesa sens límits, és necessita tota la pompa i tota la bona fe del Casino de París, a més a més necessita un sopar carregat de tòfones i un optimisme a prova de bomba, per acceptar les acrobàcies i les plomes d'estruc i de caçar que porta Mistinguett en el seu guardarroba. Al *Paralel* aquestes magnificències feien un tufet romàntic de funerària.

I malgrat això, Mistinguett ens ha produït estones excel·lents; les coses més banals, més canalles i més truculents, barrejades en les cançons d'aquesta formidable artista, tenien la qualitat d'un «chef-d'œuvre»; ara aquestes cançons ens fan tan poca gràcia com vulgued.

I no és que aquí jo parli de fets de l'any de la picor comparats amb fets actuals; parlo de deu, de quinze anys a tot estirar. Tampoc es tracta de fer constar que la Raquel i la Mistinguett ja no són dues nenes.

Primer de tot, les dames no tenen edat i les grans artistes encara menys que les altres.

A més a més, quan Mistinguett ens emocionava de debò, no ens havia fet creure que fos una col·legiala.

El que passa és que el temps corre amb una velocitat salvatge, que els gèneres es moren, que les sensacions epidèmiques són tan curtes de vida com les modes de les senyores. I no sols les sensacions epidèmiques sinó fins allò que en un moment determinat ens va semblar que era tocar amb el dit el cel.

Davant d'aquest fet tristíssim el millor és evadir-se, renunciar a les coses que un dia ens varen emocionar per la por que aquestes coses no ens decepcionin. Perquè la culpa no la tenen pas ni Raquel ni Mistinguett; la culpa tampoc la tenim nosaltres.

De vegades, pensant en exemples com aquests que acabo de remarcar, he deixat de rellegir un llibre que en certa època em va fer un efecte contundent, he deixat de passar per un determinat carrer, i no he volgut tornar a veure un determinat paisatge.

Si un cop a la vida, sigui el que sigui l'objecte que ho produeix, podem apreciar una sensació d'aquelles que valen la pena de catalogar en els calaixos de la memòria, és millor que procurem no repetir l'experiment exacte, perquè ens expossem que la sensació sigui catastròfica. Les coses excel·lents per nosaltres, ho són sempre d'una manera relativa, depenen de tants accidents i de tantes circumstàncies...

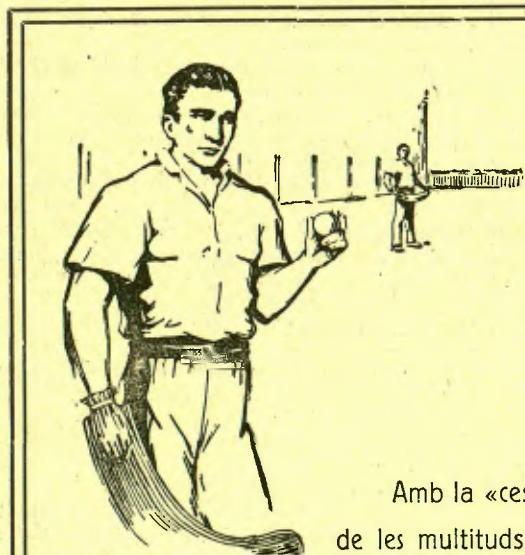
No hi hauria també alguna part de tot això en l'efecte que m'ha produït el darrer film de Charlot? Charlot fa sis anys que era per tots nosaltres l'home a part, l'artista per damunt de tots els altres artistes. Charlot havia produït en un film el màxim d'humanitat, el màxim d'humor i al mateix temps en els seus films havia donat la perfecció de conjunt a què el cinema podia aspirar.

Ara bé, Charlot és el mateix, el film d'ara potser és el millor, o potser és tan bo com el que ens hagués pogut semblar el millor; és possible que el gran públic, fascinat per la suggestió d'aquest artista, no senti les coses que jo he sentit en mirar d'una manera desapaixonada *Les llums de la ciutat*. El que jo he sentit és el següent: que d'ençà que Chaplin va donar a conèixer *El Circ*, en el món del cinema s'han produït coses noves.

S'han produït els films russos i els films alemanys de darrera hora, cito per exemple *L'àngel blau* o *La terra*; això naturalment que no té res a veure amb Charlot ni amb l'art de Charlot, però sí que té molt a veure amb nosaltres mateixos, amb la mena de drogues que necessitem els nostres sentiments, amb la nostra ambició emotiva.

El temps passa damunt de tot brutalment, d'una manera despiadada, sense contemplar a ningú. Jo no sé ben bé el que esperava ni el que volia d'aquest film de Charlot; el que sé sobre aquest cas i sobre tots els casos és que el record sempre satisfà més que la realitat.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

El pelotari

Amb la «cesta» a la mà, és el «pelotari» l'ídol

de les multituds, que, àvides, omplen l'ampli frontó

on ha de tenir lloc el partit viril i noble a la vegada. Tothom té fixades les seves esperances en el «seu» ídol: el seu triomf és indiscutible. Però què passarà si per casualitat sofreix en tan transcendental moment les conseqüències d'un excés d'energia en forma de mal de cap, cansament, esgotament?

No passarà res sempre que tingui al seu abast CAFIASPIRINA, el remei preferit per tots els deportistes, puix no sols elimina en temps brevíssim els dolors de qualsevol mena—mal de cap, oïda i queixals, migranya, neuràlgies, etc.—sinó que reanima i regularitza la circulació de la sang, sense afectar al cor ni als ronyons.

FONTBERNAT

SASTRE

TRAJOS MIG TEMPS
PREUS MÒDICS

CUCURULLA, 2, 1.er
:: BARCELONA ::

URODONAL

treu el dolor
de ronyons
perque
dissolt
l'àcid úric

Estic satisfet del
resultats obtinguts amb
URODONAL en tots
els casos en que està
indicat.

DR. DOMINGUEZ RODRIGUEZ
Centrat de la Facultat de
Medicina de Sevilla

GRÀFIC INDICADOR
DELS LLOCS A ONT
ES LOCALITZA
EL REUMA

EL SECRET DE LES URNES

Qui guanyarà?

Al cap de vuit anys de no votar no té res d'extraordinari que unes eleccions tinguin per als barcelonins un interès de «màxima emoció», com diuen els periodistes de futbol. Després d'aquests vuit anys els termes de la qüestió han variat radicalment. Abans de la Dictadura, la lluita electoral, a Barcelona, es reduïa a un «match» entre un partit del país, la Lliga Regionalista, i el partit dels immigrants, els llerrouxistes. Quan l'Unió Monàrquica es ficava a la baralla aconseguia només fer un paper ridícul, a treure un regidor o dos i a no treure ni un diputat a Corts. Durant les eleccions legislatives que varen precedir a la Dictadura va intervenir en la lluita un altre partit, Acció Catalana. El seu candidat, Antoni Rovira i Virgili, no va sortir per la senzillera raó que estant els regionalistes i els radicals acostumats a repartir-se els llocs varen decidir establir contacte de colzes i no abandonar posicions.

Actualment, els factors que intervenen en aquestes eleccions municipals són més nombrosos. Per a ocupar cinquanta llocs es presenten 234 candidats, i els partits són quasi innombrables. No obstant, en aquesta selva política es destaquen quatre partits. D'aquests partits n'hi ha tres que són catalanistes: la Lliga Regionalista, catalanista monàrquica; Acció Catalana Republicana, catalanista republicana, com diu el seu nom; l'Esquerra Republicana i Unió Socialista, formada per republicans i els socialistes catalans, o sigui els socialistes que no accepten ordres dels seus companys de Madrid, i el radicals. Aquests radicals, o sigui els llerrouxistes, estan dividits en tres sectors: els llerrouxistes ortodoxos, dita Coalició Republicano-Socialista, aliada amb els socialistes que obeeixen Madrid; els llerrouxistes dissidents, que no han volgut obeir a Lerroux, que ordenava que no es presentés cap ex-regidor, i els llerrouxistes més dissidents, o sigui els d'En Santamaría. Però,

comptat i debatut, si arriben al Consistori representants dels tres grups és de suposar que tots se sentiran germans i que formaran un bloc respectant el dret de les iniciatives particulars.

Cap a l'extrema esquerra es presenten dos grups comunistes, els comunistes de Catalunya, o sigui el Bloc Obrer i Camperol, i els comunistes que obeeixen les ordres de Madrid.

Cap a l'extrema dreta es presenten tres o quatre carlins i alfonsins, disfressats de «catòlics-monàrquics», que compten amb l'ajut dels mauristes, centristes, carlins, pupins i albinyanistes. Encara hi ha algunes altres candidatures inclassificables, entre elles els independents monàrquics de Sant Andreu i altres de les quals no cal ni parlar perquè ni compten, encara que puguin treure algun regidor.

En realitat, han de disputar-se aquest combat quatre partits: la Lliga, Acció Catalana, l'Esquerra Republicana-Socialista i els radicals.

Qui guanyarà? Cal tenir en compte que Acció Catalana Republicana i l'Esquerra Republicana-Socialista són dos partits nous. encara que Acció Catalana Republicana no sigui ben inèdita. La varietat de partits i la incògnita de la seva força dona lloc als càlculs més contradictoris. Hem consultat persones de tots els partits, i les respostes són tan divergents que és impossible conciliar-les.

Exemples: En Manuel Sagnier, candidat de la Lliga pel districte V, ens ha donat com a probables el següent resultat: Lliga, almenys, 20; Acció, uns 15; Esquerra, potser fins a 10, i la resta per als radicals. Altres homes de la Lliga coincideixen amb aquesta opinió.

En Martí Esteve, candidat d'Acció pel districte I, ens dona el següent càlcul de probabilitats: Acció, de la qual diu que, en tots els casos, serà la minoria més important de l'Ajuntament, en treurà de 20 a 24; la Lliga, de 11 a 14; radicals, de 7 a 8; Esquerra, de 3 a 4. En canvi, una altra personalitat d'Acció Catalana que ens prega de no donar el seu nom com a profeta, fa els següents càlculs: Acció, de 22 a 31 (majories segures: III, IV, VI i VIII; majories molt probables, al I, i possibles, al V i VII i algun pel IX). Lliga, de 9 a 12 (minories del I, III, IV, VI, VIII, i Agell, Caracac i potser Lafont, i potser un pel VII). Radicals dels tres grups, de 6 a 15 (Ulled, Santamaría, Roure, Gatell, Giralt, Matutano, Sisquella, Casas Sala). Esquerra i Unió Socialista, de 0 a 3 (Aiguadé, Lluhi, Companys). Independents diversos, de 0 a 3 (un pel II i dos pel IX).

Cap dels candidats de l'Esquerra i Unió Socialista ha volgut precisar resultats. No obstant, En Joan Casanoves, candidat pel districte IX, ens diu que treuran uns 20,000 vots.

Els radicals, desunits com estan, no s'atreixeixen a fer pronòstics; no obstant, en general, insinuen que en treuran uns deu. El comunista Jordi Arquer, del Bloc Obrer i Camperol, ha dit en diversos llocs que l'Esquerra Republicana-Socialista no tindrà cap regidor i que el seu grup comunista obtindrà sis mil vots.

Val a dir que tots els profetes diuen que és massa aviat per fer profecies, i que fins dissabte no podran afinar-se una mica els càlculs. De totes maneres, el joc és entretingut.

Mirant a fora.

Citroën té corda

M. André Citroën, com que és un dels homes més populars de França, ha estat objecte de tants cuplets com M. Gaston Doumergue, si més no.

Però això no li sap gens de greu, ni ha cregut mai haver-se'n de molestar.

Donant proves d'un esperit de convivència exemplar, els revuistes de Paris invitaren M. Citroën a presidir llur dinar anual, i el famós constructor acceptà, i no sols això, sinó que prometé recompensar amb un cotxe C4 l'autor del millor cuplet sobre els Citroën, a judici d'un jurat.

El papu de Polònia

El mariscal Pilsudski, que tot fent solitari reposava a l'illa de Madera, acabava de rebre els quatre milions de postals—duts per un torpede polonès—que li han escrit la guitaixa de les escoles en ocasió del seu aniversari, ha sortit corrents del seu retir per tornar a Polònia, abandonant el projecte d'anar a Roma a veure el Sant Pare i el Duce.

Es diu si l'acord austro-alemany és la causa d'aquest viatge precipitat, però sembla més probable que el seu motiu sigui el debat sobre la reforma de la constitució polonesa. Fins s'atribueix al mariscal aquesta frase:

«El politican és belluga massa. Aquesta gent hauran de veure les meves botes; això els farà efecte».

Igual pertof

Mlle. Anna Quinquand, després d'un sojorn entre tribus salvatges africanes, ha obert una exposició de les escultures i dibuixos fets en el curs del seu viatge. A la inauguració assistien el ministre de les Colònies, Paul Reynaud, i l'ex-ministre André Fallières.

Davant el retrat d'un rei tot de tribu, l'expositora amplià:

—Té cent quaranta cinc dones.

—Quin acaparador!—va fer Fallières.

—Però em va confessar que li sortien molt cares—afegí la viatgera.

—Així és digne d'ésser parisenc—conclougué l'ex-ministre.

Una experiència monetària

Els teòrics de la moneda s'han lliurat a les especulacions més variades sobre l'estabilitat i la inestabilitat de la moneda. El fet que contem a continuació potser els servirà d'alguna cosa.

A la Bayerische Wald, regió bavaresa pròxima a la frontera txecoslovaca, la societat explotadora d'unes mines de lignit féu fallida i cedi per 8,000 marcs l'explotació a un dels seus enginyers. Aquest no tenia diners per prosseguir l'explotació, però era d'una societat de «fisiòcrates», gent que creuen que tota mercaderia, a la llarga, perd una part del seu valor, i, per tant, és equivocat creure que la moneda, que no és sinó un signe del valor de les mercaderies, tingui un valor constant. Partint d'aquest principi, Hebecker, l'enginyer en qüestió, proposà a uns amics seus de crear una moneda, de la qual s'imprimiren bitllets per valor de 50,000 marcs, estipulant-se al dors que no tenien cap garantia, per no infringir la llei prohibint la fabricació de moneda.

Hebecker anà a trobar els comerciants del país i els digué: «Si no accepteu els pagaments en moneda d'aquesta, quaranta famílies d'obrers, clients vostres, es trobaran sense feina i hauran d'abandonar el país.» Els comerciants acceptaren, i així la mina prospera i els obrers tenen feina. Cada mes, conforme als principis dels «fisiòcrates» hom ja desapareixen 1 % de la moneda en circulació.

Evidentment, la fe salva.

Rakhmaninoff boicotejat

L'Escola superior de música de Moscou ha invitat el Conservatori d'Estat de Leningrad a boicotejar les obres de Rakhmaninoff.

En la reunió del comitè del Conservatori, fou aprovada per unanimitat la proposició següent:

«Les obres de Rakhmaninoff reflecteixen el lamentable estat d'esperit de la petita burgesia i representen un art decadent, la influència del qual només pot ésser funesta en el moment en què té lloc una aspra lluita de classes. El Conservatori de Leningrad s'encarrega de combatre energicament la influència de l'obra de Rakhmaninoff en les escoles de música i es compromet a fer desaparèixer el nom d'aquest músic dels programes de concerts.»

Rakhmaninoff havia publicat, abans d'això, un article en el New York Times, en el qual afirmava l'existència del treball forçat en la U. R. S. S.

El mariscal Pilsudski presideix un Consell de ministres.

(Izvestia, Moscou)

VISTES DE BARCELONA

Intermezzo electoral

En tal dia com avui, els ciutadans de Barcelona estan dividits en dos grups copiosos i respectables. D'una banda, els que es presenten per regidors. De l'altra, els que no es presenten. Un cert sentit del pudor i de les conveniències democràtiques ha fet possible, després d'exemplars i nombrosos sacrificis, que el segon grup fos superior al primer. Sembla que els partits polítics s'han adonat que una massa de candidats superior a la de votants, podia provocar entre el poble una legítima sorpresa i una possible desmoralització.

Gràcies a aquesta saludable iniciativa dels dirigents de la política local, s'ha aconseguit que, diumenge vinent, siguin 200,000 electors els que tinguin d'escollir entre 234 candidats. Tal com anaven les coses, era perfectament lícit de preveure un reduït panorama de 234 votants elegint entre 200,000 candidats. Sortosament, les eleccions ja són a la vora i no és fàcil que un nou partit d'esquerres surti a la palestra animat dels millors propòsits i de tres dotzenes més de candidats nous de trínca. De manera que cal suposar que les xifres no variaran de tal com les presentem.

Cal celebrar-ho, per raons d'estadística i de comoditat.

Per un home que volti pels cafès, per les redaccions i per les penyes d'amics, com és el cas del que escriu aquestes ratlles, la febre electoral arriba a agafar-li unes proporcions d'obsessió. A l'hora de l'aperitiu, a la de sopar, a les dues de la matinada, hom fa un recompte entre els presents, i sempre resulta que els que van per regidor tenen majoria. Arriba un moment que resten positivament avergonyit, perquè, una de dues: o sou home d'una relació social de primissimo cartello o bé un pobre infeliç que ni sou bo per candidat...

El que diem no és pas literatura. El que escriu aquestes ratlles, cada dia, de mitja tarda a mitja nit, té ocasió d'alternar amb els candidats següents: Màrius Gifreda, Duran Reinald, López Llausàs, Camps Margarit, Barbey, Amadeu Vives, Sagnier, Ventalló, Casanoves, Pere Comes, Lluhi Vallescà, Joaquim Xirau, Cassanelles, Claudi Ametlla, Vicens Bernades, etc., etc. Arriba un moment que el panorama de la vida se us presenta irremeiablement en la forma confusional d'un fotomontage electoral. El paisatge urbà desapareix: els carrers ja no són carrers, sinó partícules de districte; els vostres amics ja no viuen a tal o tal banda, sinó que voten en aquella o en aquella altra secció. Us diuen:

—Ha estat bonic el partit d'aquesta tarda, al camp del Barcelona—i en lloc de preguntar qui ha guanyat, mentalment situet el camp de Les Corts al districte VII i pensem en les possibilitats electorals a base d'esport i ciutadania.

Un altre us explica:

—Quina corridassa ha fet En Bienvenida!

I la frase us suggereix que la Monumental es troba al districte IX i que el jove Bienvenida potser no faria un mal paper com a candidat de la «Derecha Liberal Republicana»...

I després vénen els càlculs, els pronòstics i l'aritmètica posada al servei de la fantasia electoral. Els entesos en la matèria us passen davant dels ulls la màgia de la lògica que fa saltar com uns gossets domesticats els fantasmes de les majories i les minories. Que si la Lliga, que si l'Acció Catalana Republicana, que si les Esqueres, que si les quaranta menes de radicals...

Si no fos que la ciència dels entesos és una ciència autònoma i personal que no està mai d'acord amb la d'un altre entès, el joc de les eleccions perdria tota mena d'emoció. El meu amic Kirchner, per exemple, prestigiós elector de la Lliga, té l'especialitat del pessimisme negre aplicat indistintament a totes les candidatures. Que al quart sembla que ho té segur la Lliga? Sí, sí... El senyor Kirchner treu del fons de la seva experiència una sèrie d'arguments que fan trontollar els optimismes més desenfrenats.

Que el sisè sembla més aviat favorable a l'Acció Catalana Republicana? No us hi engresqueu massa. Hi ha seixanta tres societats que vés a saber per quin cantó es decantaran, etc., etc.

Que potser no hi ha dubtes del republicanisme de la barriada de Gràcia? Poc és qüestió de fer-s'hi il·lusions. Hi ha el prestigi del senyor Nonell, etc., etc.

Després d'escollir mitja hora el tècnic senyor Kirchner, teneu la sensació exacta

que tots, absolutament tots els candidats, no tenen altra solució que anar a l'aigua.

En aquestes altures, el bon periodista té un bon tema a explotar: és l'interviu amb el senyor que no es presenta per regidor. Aquest senyor fa de mal trobar, ho reconeixem, però un cop ben reconeguda aquella quarantena de pisos i aquella dotzena de tertúlies, el senyor que no es presenta per regidor us cau entre mans, alegre i confiat.

—Vostè—li diem—no té ganes d'anar a defensar els interessos de la ciutat?

—Ai, no me'n parli. Fa uns dies que no em deixen viure tranquil. Pel carrer, al despatx, a l'escala de casa meua, fins en l'interior de la família, em miren de cua d'ull, la gent m'assenyala, les senyores xiuxieuen a la meua esquena:

—Mira-te'l! No va per regidor!

I, després, tot el rosari de lamentacions: Qui ens ho havia de dir! I semblava un home tan ben vist! Vés a saber si hi ha algun punt fosc en la seva vida... Però no; sempre tenia la solució de presentar-se pels radicals!

El senyor que no es presenta per regidor va pel carrer arrambat a les parets, com en els dies de pluja, mentre els seus ciutadans candidats fatxengeden pel mig de la via, treient el pit, repartint somriures i barretades.

—Cregui'm — ens diu per terminar—. Quan tingui l'edat, no es deixi seduir per la popularitat; no es vulgui distingir dels altres; no vulgui passar per un original: presenti's per regidor!

No tothom té la sort del comte de Güell, candidat important de la Lliga, el qual es pot permetre el luxe d'abandonar la ciutat en plena febre electoral i anar a París a ensenyar postals de Barcelona als secretaris del senyor Briand.

El comte de Güell no fa mitings, no va per les cases, no visita els rectors de les parròquies del districte. Tan tranquil està pel resultat?

Un elector de la Lliga ens en dona la solució:

—Es que hi ha dues menes de candidats: els que convé ensenyar i els que convé amagar.

Després hi ha els que es dediquen a passar pel sedàs de la crítica corrosiva la vida pública i privada de cada un dels 234 aspirants a regidors. La collita és sempre considerable. Hom troba tots els elements necessaris per llençar, amb èxit complet, una fulla de *chantage* impressionant. Però la fulla no surt. És preferible fer una mica de xerrameca per les penyes de café:

—Que si aquest, allò; que si aquell, allò altre...

En mig de la llista de la bugada salta un nom particularment brillant:

—Caram! En Ribera Rovira era radical?

—Naturalment! Un home que ha estat monàrquic, republicà, espanyolista, catalanista, centralista, separatista i fins portuguès, per què no pot ésser, també, radical?

JOSEP MARIA PLANES

Bureaux com el present de totes mides i tamany des de 110 pessetes

MOBLES ALTABA

Tallers, 29, 31 i 71
Magatzem: Corts, 522 - Telèfon 17.745
BARCELONA

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES
I PRESSUPOSTO GRATIS

DESPRES DE L'ACCIDENT

—Oh! Mira què has fet, Sam! Com es posarà Mussolini quan ho sapiga!
(Judge, Nova York)

Edmonde Guy es va fer famosa perquè havia perdut un collar de perles.

Courteline féu aquest comentari: —"No hi ha cap collar de perles que, per tal d'esdevenir famós, li calgui perdre una Edmonde Guy..."

RAMBLA DEL CENTRE, 33 - PASSATGE BACARDI, 2

FEU FER ELS VOSTRES GRAVATS EN LA

Unió de Fotogravadors

Casanova, 160-162 : Telèfon 77406

LES LLETRES

ELS LLIBRES

Josep Pla, *El sistema de Francesc Pujols. Manual d'Hiparxiologia* (Llibreria Catalònia)

Abans de conèixer personalment En Pujols, ja sabia que es dedicava a buscar la veritat, i que si no l'havia trobada, ben poc li'n faltava. Aquesta feina, com es comprèn, no és curta. De tota la vida tots els filòsofs s'hi dediquen, i després de tants segles, es veu que no l'han trobada, fins que l'avenç de les ciències positives ha permès aquesta glòria a En Pujols. Quedem, doncs, que la feina havia d'ésser llarga per la seva mateixa naturalesa. En Pujols hi ha esmerçat vint-i-cinc anys, i, com que el nostre amic viu de renda i no té gran cosa més a fer sinó estudiar, és fàcil de veure que vint-i-cinc anys de la vida d'En Pujols vol dir gairebé tant com quaranta cinc de la vida d'un altre.

Jo no sé si l'ha trobada o no; ell ho assegura amb tanta fermesa, que a penes ens queda cap altre remei sinó creure-ho. A més a més, el llibre en què Josep Pla exposa el sistema de Francesc Pujols s'embrancha amb una mena de coneixements que no entren gaire en el camp usual de les meves activitats. Per tant, no puc pas assegurar, per la meua banda, que En Pujols hagi conquistat aquesta glòria tan gran per al país que l'ha vist néixer. (I ho dic així perquè En Pujols, que és un gran patriota, estima més el seu descobriment per haver-se fet a Catalunya que no pas per haver-lo fet ell.) A més a més, ben pocs profetes ho han estat en la seva pàtria i en el seu temps, i En Pujols, que sap això i té confiança en el seu sistema, no s'amoina gens perquè no el comprenguin; està tan segur de tenir la veritat, que el triomf de les seves idees no el preocupa gots: no li ve de cent ni de dos cents anys. I si això no és una prova que el clixé del Pujols humorista és fals perquè és parcial, i que hi ha un Pujols profundament seriós, preocupat dels problemes reconeguts com a més essencials per la gent que pensa; si això no és una prova de la bona fe d'aquest home, no hi ha res a fer per convèncer un públic desvesat de les especulacions filosòfiques, per la senzilla raó que el país no produeix gaire matèria d'aquesta, i la poca que produeix és, de molts

anys ençà, més de reflex que no pas original.

Sense cap dubte, en un altre lloc de més densitat filosòfica, el llibre d'En Pla sobre el sistema d'En Pujols hauria merescut comentaris; ara que potser no haurien estat de la mena que es pensa En Pla, que en la seva darrera obra ha vingut a fer prop d'En Pujols, el paper d'Ekermann prop de Goethe (salvades totes les distàncies que calgui), i, per tant, aquest llibre gairebé ha de catalogar-se entre les obres del filòsof de Martorell i no entre les del redactor de *La Veu*.

La meua incompetència pel que fa al fons del llibre, no em permet ficar-m'hi sinó de baix, tot esperant que els professionals de la filosofia hi duguin la seva. D'altra banda, els lectors de MIRADOR recordaran un resum d'aquesta obra, escrit pel propi Pujols, publicat en les nostres pàgines fa un parell de mesos. Essent el llibre el resum de vint-i-cinc anys de meditacions i estudis, ningú no el pot haver resumit millor que el propi autor en el curt espai d'un article de setmanari.

Pel que fa a mi, m'ha sorprès de bell antuvi la veneració de què tot d'una l'amic Pla s'ha sentit posseït envers la ciència, la mofa de la qual li havia proporcionat tema per a alguns articles humorístics. Qui sap si el fet de militar en un partit polític tan formal com la Lliga li ha infós el respecte a les assignatures més abstruses. No cal dir com totes les persones serioses celebraran aquest canvi.

Quan jo em dedicava a disciplines més o menys biològiques, vaig aprendre una pila de coses que m'han estat útils per sempre més: l'amor a la precisió entre elles. Això aplicat al llenguatge, vol dir que cada terme sigui usat per significar estrictament el que s'ha convingut universalment que signifiqui. Davant, doncs, de frases com «la fórmula general de la simbiosi nutritiva és la parasitòsi perquè no existeix cap organisme que directament o indirectament no sigui paràsit d'un altre», o «tota nutrició és un empeny», m'ha calgut reconèixer que En Pla i Le Dantec, per exemple, parlen un idioma científic diferent.

També vaig aprendre el valor de l'experimentació, i davant l'escala ontològica que ens presenta el llibre aquest, he suposat, encara que no s'indiqui, que es tracta d'allò que se'n diu una «hipòtesi de treball». Donem-ho per bo, mentre el resultat d'aquest treball també ho sigui. Però repeteixo que els meus limitats coneixements en la matèria no arriben a permetre'm el luxe d'una afirmació així.

Com també deuen saber els nostres lectors, perquè de molt temps que en parlem en la secció de *Mirador indiscret*, En Pujols ha fundat una nova religió. Doncs bé, el *Manual d'Hiparxiologia* compendiat per Josep Pla els farà conèixer aquesta religió, que, com la d'August Comte, es basa en les ciències positives. En Pujols creu que la conciliació de la religió i la ciència no ha estat possible fins ara, perquè, segles ençà, com volíeu conciliar-les, si la ignorància, àdhuc la dels savis, era tan gran? Ara que, és la seva, la religió que En Pujols ha conciliat amb la ciència. El fet que sigui una religió pura, és a dir, neta de moral i de sanció, fa creure al seu autor que tindrà una gran difusió. Fóra insensat de fer averanys sobre aquest punt. De més verds n'han madurat. I si no, vegi's la sort de moltes doctrines teosòfiques, amb les quals la d'En Pujols té un innegable parentiu, no sols de fons, sinó en la forma de deixar anar afirmacions que hi ha molta feina a demostrar científicament.

Però tot això, tinc interès a repetir-ho, no passen d'ésser acotacions marginals a un llibre que es mereix un comentari aprofundit per part de qui pugui fer-ho.

Des d'un punt de vista d'espectador dels llibres, no queda altra posició possible que la de saludar la seva aparició com el que realment és i amb el desig que matèries com les tractades en el *Manual d'Hiparxiologia* trobin en català un conreu sistemàtic i seguit.

JUST CABOT

VALORACIONS ACTUALS

El concepte de novel·la

La més ampla definició—fragment d'història possible—no precisa prou bé—i potser fins i tot equivocada—l'essència del gènere novel·lístic. Repetim alguns tèmics; això no és pas massa blasmable; els tèmics tenen un interès de definició petrificada i primària. Diem: novel·la; que vol dir: cosa nova. Novel·la «que se nos ha azeñzando en nuestro Reyno y usa Italia», escriu el pare Josep Valdivielso, en l'aprovació d'un llibre de Tirso de Molina, i afegeix que és «exercicio

de l'acció; la segona és la preocupació per a despersonalitzar i difondre la idea de protagonista. Ja veurem com, algunes vegades, aquestes dues preocupacions es contradiuen i es combaten.

Ortega i Gasset en les seves clares *Ideas sobre la novela* va precisar aquesta primera característica de la novel·la d'avui: la novel·la, gènere moroso. La novel·la és—no oblidem que, com deia Jarnés, aquest llibre és més un diagnòstic que no pas una recepta—una camera amb capacitat pels més minuciosos valents. I, com la camera cinematogràfica, el novel·lista d'avui cerca de detallar fins a l'extrem màxim tot allò que vol enfocar. I bé: les seves preferències el porten a estudiar—i per tant a alentar—el pensament humà. No caldrà pas que justifiqui la presència de Marcel Proust o James Joyce dins aquest grup. Ambdós han arribat a la més lenta recerca de l'ànima humana i al més exacte dels anàlisis psíquics.

(Hi ha, naturalment, les excepcions que comporta sobretot la influència del cinema. Citem Blaise Cendrars i Jules Romains.)

Mentre aquesta tendència d'alentiment acostuma a pendre per base l'individu, i és una psicografia ampliada fins al darrer extrem, l'altra tendència general apuntada més amunt sembla com si fugís el sentit biogràfic reaccionant, no contra l'etopeia d'un Joyce o d'un Proust, sinó més aviat contra el sentit biogràfic de les novel·les tradicionals. Tot i no deixant el ritme epic o narratiu, la nova tendència consisteix a fer protagonista de la novel·la tot un grup de personatges, tota una classe social, o, simplement, un ambient determinat.

Ha desaparegut el respecte pel protagonista prototípic que omple les novel·les del segle XIX, de la mateixa manera com la història d'avui estudia menys els herois que les multituds.

Valle Inclán—que representa quelcom en aquesta nova tendència—ha dit una vegada que hi havia tres maneres de veure els personatges des de l'ull de l'escriptor: considerant-los superiors a ell, com fa Homer; considerant-los enfront mateix d'ell, com fa Shakespeare; i finalment, situant-los en un pla inferior. Així fan Cervantes, Quevedo i el mateix Valle Inclán. Valle Inclán juga amb els seus personatges com amb una troupe de marionetes; sense deixar-se dominar mai pels seus fills espirituals, amb un domini que ha donat extrems genials en Unamuno (*Niebla*) i Pirandello (*Sei personaggi*).

A les darreres novel·les de Valle Inclán, el personatge central no és pas una figura humana, sinó un retaule de figures agrupades a la cort espanyola d'Isabel II. Situant aquestes figures en una mateixa classe social ens donen un segon tipus de novel·la: la narració proletària—Gladkov, Zuazgoitia—, militar—Bebel, Glaeser, Sender—o rural—Lydia Seifulina.

Finalment, dins la tendència que nega la qualitat de protagonista a un sol personatge, trobem les obres que donen a l'ambient la direcció espiritual de l'acció. El teatre ha explotat preferentment aquest filó: Lenormand (*Le simoun*), *La Dent Rouge*, O'Neill (*Anna Christie*), Vildrac (*Paquetot Tenacity*), etc.

Aquestes són, a grans trets, les dues tendències que predominen al camp de la novel·lística actual. Anotem també una major preocupació formal, sobretot a les obres de la primera tendència que es presten a un joc mental treballadíssim en contraposició a les obres el ritme narratiu de les quals pressuposa un estil que podríem dir-ne fluvial.

GUILLERMO DIAZ PLAJA

Arnold Bennett

A Anglaterra, el nom d'Arnold Bennett, quant a popularitat, venia immediatament al darrera dels de Shaw i Wells, i potser, en certs sectors de públic, era més apreciat que aquests dos, la còpida producció dels quals sobrepassa pel que fa a la quantitat. I qui sap si aquesta és una raó de la seva inferioritat. Ell mateix, però, no donava cap importància a gran part dels seus llibres, que qualificava de *pot-boilers*, és a dir, destinats a fer bullir l'olla. Perquè Bennett ha estat un home pràctic, raonable, un treballador assidu: qui sap si precisava

Arnold Bennett, per Matt

ment li ha mancat una engruna de folia per ésser un gran novel·lista.

Nascut prop de Hanley, el 27 de maig de 1867, tota la vida volgué ésser un provincian, amb una certa afectació. Li agradava contar que no podia passejar per una ciutat com Londres, i sobretot París, sense que se li acostés un guia a oferir-li els seus serveis. Igualment deu el seu lloc en la literatura a les seves novel·les sobre la vida provinciana, en les cinc ciutats que quan era petit contemplava des del turó de Toft End: «Bursley i Turnhill al nord, Hanbridge, Knype i la distant Longshaw al sud, Hanbridge i Bursley ajuntant llurs braços a l'oest». La resta—teatre, periodisme, crítica—és secundària.

Arnold Bennett no haurà estat un escriptor d'una gran imaginació, però sí un observador minuciós, els procediments novel·lístics del qual s'han comparat a un cinema lent. El camp de les seves novel·les és la burgesia modesta de botiguers, funcionaris i membres de professions liberals, sense cap relleu de caràcter que en faci uns éssers excepcionals; el domini de la seva psicologia és, per tant, simple, puix que es limita a una burgesia mitjana en què el refinament és desconegut, la intel·ligència senzilla i la complexitat limitada als sentiments. Si les seves novel·les són pobres de poesia, d'imaginació i de problemes, es transparenta en elles, en canvi, el fons comú de tota una classe nombrosa i gairebé de tot un poble.

Fonamentalment anglès, derivant de Dickens i d'Eliot, Arnold Bennett, però, ha estat format en l'escola dels realistes francesos, Flaubert i sobretot Maupassant. Al més anglès dels temes, aporta una tècnica xopa d'influències europees.

Després de la sèrie de novel·les de les *Cinc Ciutats*, publicà, pocs anys abans de la guerra, *Clayhanger* i *Hilda Lessways*, la mateixa història d'una parella vista pel marit i per la dona, inferior a aquella sèrie. Hom oregué que ja no tenia res més a dir d'original. Per demostrar el contrari, volgué amb *Riceyman Steps* aplicar al Londres sordid els procediments d'anàlisi minuciosos que li havien reeixit amb la petita ciutat. Alt funcionari, durant la guerra, al ministeri d'Informacions, volgué escriure el seu llibre de guerra, *Lord Rango*, ensopida novel·la de clau. I encara en seguien d'altres, sense superar mai els seus quadros del Staffordshire.

Ara, amb motiu de la seva mort recent (28 de març), un crític ha dit que serà la prova de l'aigua i no la del foc, que s'aplicarà a la producció d'Arnold Bennett: una gran part anirà a fons, però en suraran uns quants volums: *The old wives' tale*, els ja esmentats de *Five Towns* i, per a l'historiador, els estudis autobiogràfics, testimoni de la dualitat espiritual de la generació de l'autor.

Recordem, de passada, que Josep Carner traduï al català, i les publicà la *Biblioteca Literària*, algunes novel·les de Bennett.

AFISA

Laietana, 18, pral., B

Director

Carles Ossorio

Autoritzacions per a noves indústries

Noves instal·lacions canvis i trasllats

Certificats de productor nacional

Contribució industrial territorial, utilitats

Expedients de protecció de l'Estat

Representant especial a MADRID

Ha sortit el primer número de

FONOGRAFIA

REVISTA MENSUAL DE CRÍTICA DE DISCOS I INFORMACIÓ

SUMARI DEL PRIMER NÚMERO:

El valor social del fonògraf, per Henry Poulaille. Música orquestral i de "càmera", per Baltasar Samper. — Opera i música vocal, cors i solistes, per Joan Grau. — Opereta, sarsuela, cuplets i ballables, per Rafel Moragas. — Jazz i films sonors, per Adolfo Salazar. — Música típica i popular, per Joaquín Turina. — Dició, per Joan Casas. — Ràdio, per Enric Calvet. — Dibuixos i fotografies

Serà una de les revistes més perfectes en el seu gènere
Preu: 0'50 ptes. Subscripció anual: 5 ptes.

Redacció i administració: Pelai, 62 - BARCELONA

NO DEIXEU DE COMPRAR-LA

LLIBRES per a les Belles Arts i Arts Industrials
BANYS NOUS, 5 - Telèf. 20542

—Si l'oncle em deshereta, seguiràs estimant-me, oi?
—Es clar, dona... Però això només deu ser una suposició.
(*Le Rire*, París)

El camell ha begut vi per tres mesos.
(*Ric et Rac*, París)

—No et sembla que em ve una mica estreta?
(*The Passing Show*, Londres)

—No es pot fumar aquí dins.
—Quina llàstima, ara que acabo d'encendre'l!
—No s'amoini, ja l'hi guardaré encès fins que vostè surti.
(*Pages gaies*, Yverdon)

Ja podeu adquirir la

Guia Michelin d'Espanya 1931

a la

Llibreria Catalònia

17, Plaça de Catalunya, 17

ESPECIALITAT EN LA MIDA
FITO
BARCELONA

Jaume I, 11
Telèf. 11655

I EL TEATRE

LES ESTRENES

Màrius, de Marcel Pagnol, traduït per Sagarra (Novetats)

Potser sí que és veritat allò que hom ha dit tantes vegades de la vida d'aventura, que aquells pels quals té més encisos i està més plena de bellesa són precisament els que no l'han seguida mai. Però allò que sí ho és, és que les sirenes de la invitació al viatge tenen una veu dolçíssima i una cançó plena de fetill per aquell que les escolta per mica de sensibilitat que posseeixi.

ha creat — sense cap exageració — un drama d'altíssima qualitat.

Ben poca teoria, ben poc encaparrament trobareu en aquest *Màrius* — i no obstant, tenim entès que Pagnol és un dels autors francesos que treballen més temps davant les seves obres —, però sí hi trobareu un calli d'humanitat i una veritat de sentiments, un frescor d'expressió i una profunditat de caràcters que no necessiten pas al-

LA MÚSICA

Francesc Costa

Francesc Costa és un dels pocs artistes que se sent fortament atret pels aspectes nous de la producció musical dels nostres dies i, d'aquesta manera, demostra posseir un concepte just de la missió que ha d'acomplir avui el gran virtuós modern.

A l'altitud en què es troba avui aquest artista, l'ascensió, cada vegada més difícil, demana una tal concentració d'energies, que no és rar de veure estancar-se en un nivell confortable les més sòlides vocacions. Amb un domini tan brillant dels mitjans instrumentals, com el posseïx En Costa, i el sentiment d'haver arribat, és evidentment molt més fàcil posar-se a administrar les dots naturals i les perfeccions adquirides, que realitzar l'esforç de renovació i de superació que la plasmació de noves modalitats musicals imposa a l'artista interpretador. I quan hom sap, a més a més, que aquest esforç no tindrà una recompensa immediata, sinó que, tot al contrari, haurà d'afrontar encara la prevenció i la inèrcia d'un públic addicte, que no li demana tal cosa i fins i tot li ho pot pendre malament, la gesta de l'artista, evidentment, fa el màxim respecte i ha d'ésser enaltida com es mereix.

Francesc Costa ha incorporat enguany al seu repertori la versió per a piano i violi de la *suite* de *Pulcinella*, de Strawinsky-Pergolesi. I val a dir que l'ha imposada i l'ha feta triomfar sorollosament.

La transcripció d'aquesta obra pels dos instruments solistes esmentats presenta una sèrie de problemes instrumentals d'una dificultat exorbitant, que posen a la més dura prova la tècnica i la «forma» del concertista.

En aquesta obra En Costa dona realment la mida de les seves facultats excepcionals. La seva versió, a més a més de la pulcritud amb què és dit tot el detall i el magnífic aplom amb què són posades les grans línies de la composició, té perfil propi, té aquell do imponderable de suggestió, aquell accent personal inconfusible que són qualitats molt rares en les interpretacions de la música moderna que estem acostumats a sentir.

Cal felicitar l'artista pel triomf obtingut amb aquesta obra i animar-lo a seguir per

aquest camí que cada dia sembla petjar amb més convicció.

La serietat de concepte i les magnífiques qualitats violinístiques que caracteritzen les interpretacions de Francesc Costa, es manifesten també amb un esclat remarcable en les seves versions de les grans obres clàssiques de la literatura violinística, com en els concerts de Tartini i de Vivaldi, o

El violinista Francesc Costa, per Ramon Casas

en la *Sonata* a *Kreutzer*, que han estat sens dubte, amb la *suite* strawinskiana, els moments culminants de les recents actuacions del nostre artista.

Alexandre Vialta, com sempre d'una intel·ligència i d'un tacte exemplars en l'art difícil d'acompanyar, pot apuntar-se una part important dels entusiasmes aplaudiments amb què el públic premià la tasca brillant dels dos concertistes.

ROBERT GERHARD

La Mistinguett i la Raquel

Aquesta setmana hem tingut a Barcelona dues estrelles internacionalíssimes. Per una banda, la Mistinguett, amb els seus seixanta quatre anys, les seves dotze *girls*, el seu Earl Leslie, els seus deu *boys*, els seus decorats tronadissims, i, cobrint-ho tot

talls més insignificants de l'espectacle. En un moment donat, la Mistinguett va llençar-li un ram de flors; la Raquel no féu el més petit gest per recollir-lo. La gran sort que un senyor que l'acompanyava, tot somriures sota el seu nas d'israelita francès, va caçar-lo al vol...

Com que quan surtin aquestes ratlles la Mistinguett ja serà fora de Barcelona, sembla que ja ens podem permetre el luxe de dir la veritat. La veritat, en aquest cas, és que l'exhibició de la *vedette* nacional francesa ens ha produït una indissimulable sensació de pena. En els moments en què l'estrepit del jazz era més fort, quan els *boys* travaven enlaire la respectable humanitat de l'estrella parisense, l'espectacle agafava una tristesa sublim. Pobra Mistinguett! Els aplaudiments que venien després, eren la consagració d'un èxit de pietat.

Sempre ens recordarem d'aquesta vetllada en la qual una artista que ha tingut als seus peus el tot París, que ha sopat quan ha volgut amb el President de la República, que el seu país l'ha elevada a la categoria de símbol nacional, venia a presentar-se al públic de Barcelona en el marc poc brillant del Teatre Apolo i voltada d'una companyia de cinquè ordre...

I el més trist del cas és que la Mistinguett no fa pas aquesta *tournee* que podriem qualificar de pòstuma per raons de necessitat econòmica. No. Mistinguett és molt rica. Aleshores...

Ah!, aleshores, hi ha aquest misteri de l'embruixament del teatre, que només es pot comprendre després d'haver mort moltes hores entre bastidors i que ha fet tantes víctimes a tot arreu del món.

Mentre la Raquel ha treballat al Passeig de Gràcia, Mistinguett era al Paral·lel, a pocs metres de distància del lloc on la *vedette* barcelonina va començar la seva carrera artística. Amb una mica de bona voluntat podriem donar a aquesta circumstància una mena de significació simbòlica. Però més val no insistir.

La Raquel és, encara, molt bona. Però el seu gènere ha passat de moda. El públic d'avui reclama una mica de novetat, i si tolera les *violeteras* i les *monjitas* i els *relicarios* és perquè van avalats pel prestigi indiscutible de l'artista que els presenta. Tot fa preveure que una cançonetista, per bona que fos, que volgués aguantar-se avui dia a base d'aquest repertori, seria rebutjada francament. Però aquí, precisament, està el miracle de Raquel Meller...

J. M. P.

Teatre Txeco-slovac

Un dels moviments dramàtics més considerables de l'Europa actual — si prescindim de la Rússia soviètica — és el de la jove nació txeco-slovaca. Fora de Txeco-slovàquia, hi ha nuclis de renovació dramàtica a Berlín, Londres, París i altres grans ciutats; Praga, però, és un gran laboratori en el qual totes les experiències, totes les novetats, tots els atreviments, s'intenten d'una manera constant, intel·ligent i metòdica.

Abans de la guerra, el Teatre Nacional de Praga, aleshores dirigit artísticament per Jaroslav Kvapil, havia assolit una fama ben merescuda. Represes les activitats artístiques, que el conflicte interrompé, la direcció passà a Hilar, home de forta personalitat dins l'ànima del qual la intel·ligència ha hagut de lluitar aferrissadament contra el temperament, per a fer-lo anar del seu expressionisme originari a la seva fórmula actual, el «civilisme», que consisteix a fugir del realisme per a crear una *realitat teatral*. Segons Hilar, no cal crear la il·lusió de la realitat, sinó el que ell en diu *l'espaï dramàtic*, dins el qual és realitzada la idea del poeta.

Hilar, d'acord amb la seva doctrina, ha fet grans realitzacions, ajudat per l'erudició literària de F. Goetz i pel geni de Vlastislav Hofman, un dels millors decoradors contemporanis, sense oblidar l'eficaç col·laboració de Karel Dostal, actor i *metteur* d'una exquisida sensibilitat.

Un altre gran director s'ha manifestat al teatre Municipal de Praga: Jan Bor, autor de les més admirables realitzacions que hom pugui imaginar, a base d'adaptacions de Dostoievski. En aquest benemerit teatre s'han revelat *regisseurs* d'un rar talent, com són ara: V. Novak, M. Svoboda, K. Kodicek, B. Stejskal i, entre els joves, Honze i Frejka.

La gran figura del teatre txeco-slovac actual és Karel Txapec, del qual ha estat representada a Barcelona una bellíssima obra, *I. U. R.*, en la traducció que en féu Carles Capdevila. Txapec, ple d'humor, d'esperit nou, d'inquietuds profundes, ha donat al teatre del seu país unes quantes obres de les quals s'enorgulliria qualsevol gran literatura: *La vida dels insectes*, *El cas Makropulos*, *Adam el Creador*... Totes elles han obtingut un èxit ressonant i han envellit en els cartells, àdhuc traduïdes a llengües estrangeres.

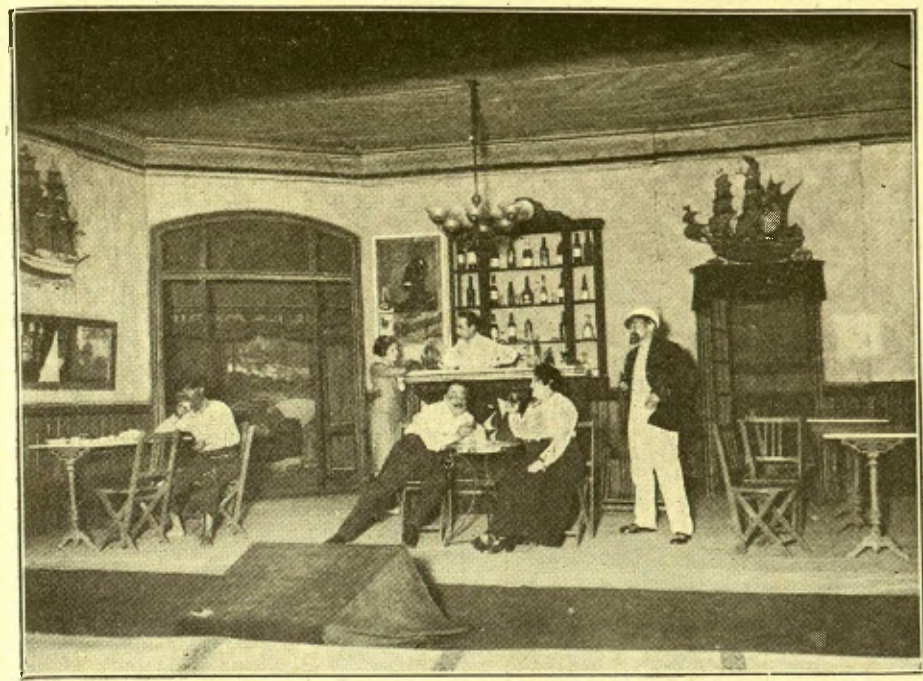
Un èxit semblant han conegut les produccions de Francesc Langer, autor que té un meravellós sentit del teatre. Langer és metge militar i va fer la campanya de Sibèria. Les penalitats que hi sofri li han afinat de tal manera la sensibilitat, que ha assolit una profunditat d'ànima, un humor tendre, un sentit tan personal de la vida, que inútilment cercaríem en cap altre artista actual d'aquell país. El seu humor ple de tendre optimisme es palesa en *Un canell passa pel forat d'una agulla*; les seves dots d'introspecció psicològica es manifesten en *Gent de la zona*; i el seu finíssim sentit del còmic, en *Gran Hotel Nevada*. La seva gran obra, però, la seva obra de plenitud, és *La conversió de Ferdys Pistora*, estrenada pel març del 1929. Aquesta obra fa de Langer un Dickens o un Gogol de Txeco-slovàquia.

Un altre autor que ha assolit un gran èxit és el coronel Medek, el qual, després d'haver publicat un remarcable llibre de poemes i una sèrie de cinc novel·les, debutà al teatre amb un drama heroic en tres actes titulat *El coronel Suec*, inspirat en un episodi de les legions txeco-slovacaques de Sibèria. Es una obra d'una enorme intensitat dramàtica i d'un gran interès teatral, en la qual no intervé cap dona.

En la producció txeca dels últims anys, hi ha unes quantes obres de molt mèrit. Per a no fer massa llarga aquesta informació, esmentaré solament el drama *Irene*, de Jaroslav Hilbert, el creador del modern teatre txec; i un *Sant Wenceslau*, de Stanislav Lons, de gran tensió dramàtica; i *L'home nu entre espines*, d'Edmond Konrad, que ja s'havia acreditat amb la seva *Comèdia dins un cub*; i, finalment, *L'Amor no ho és pas tot*, de la senyoreta Olga Scheinpflugova, que és, demés, una excel·lent actriu.

Ultimament ha estat fundat a Praga un *Teatre alliberat*, els animadors del qual són els joves Voskovec i Werych. Hi han representat moltes produccions estrangeres, diverses revistes i unes quantes obres de tendència sobrealista.

ARTUR PERUCHO

La taverna de Marsella on té lloc l'acció de «Màrius»

Qui de nosaltres, més o menys reconduïtament, no ha sentit, un dia o altre, el formidable poder d'evocació d'aquells noms rics i sonors, plens de prestigi salvatge i paradisiac, atapeïts de significació per a un enteniment i una educació d'occidental, de les innombrables illes que trinxen amb la seva munió la banda austral de l'enorme Océan Pacífic, mar d'aventures i d'heroisme, de lluites i de repòs? Les Noves Hèbrides, les Marianes, les Marqueses, les Gilbertes, Hawaii... i les Illes de Sota el Vent, amb les quals somia aquest pobre Màrius del port vell de Marsella que des del taulell del bar del seu pare escolta la crida de la mar, amb els seus perills, amb la seva poesia i amb la seva glòria, que acabarà emportant-se'l amb ella, cap a veure les estrelles del cel del Sud, més grosses, més brillants que les nostres, en direcció a la Malàsia, que és on va el vaixell en el qual s'embarca a darrera hora amb el cor destrogat; un veïer que alça la majestat de les seves veles damunt el fons del cel. Aquest Màrius a l'orella del qual han anat vessant el seu verí tots els mariners que van i vénen d'aquelles meravelloses terres i li n'han fet passar tota la bellesa per davant dels seus ulls encantats mentre anaven paladejant aquella copeta de conyac o entre glop i glop de picon. Aquest Màrius, el company de somnis del qual és aquell espellifat Picocell que no es podrà embarcar mai, i que per a nosaltres és el personatge més carregat de poesia de tota l'obra. Les seves paraules, eixamorades de melangia i d'enyorament d'allò que no ha conegut mai amb els seus sentits corporals — però que potser per això mateix aquest enyorament i aquesta melangia són més profundes en la seva ànima — a l'acabament de l'obra, la clouen amb un accent del lirisme més pur.

Pagnol, amb uns personatges fet i fet ben vulgars, amb un ambient completament quotidià, amb un llenguatge corrent i amb unes expressions sensibles i humils, amb tot d'elements que tants i tants transcendentalistes no sabrien pas què fer-ne; sense cap pretensió de calçar-se el coturn,

xoplugar-se sota cap bandera de renovellament, de rompiment de motllos ni de redempció humanitària.

El turment de Màrius, sollicitat tan diversament per l'amor i per la vida marinera, els seus dubtes i les seves vacil·lacions; la seva resolució darrera, abans de la bellíssima renúncia de Fanny, quan Màrius es troba en aquell punt en què el seu destí es pot decidir per un costat o altre i Fanny sacifica tot allò que és seu per no retenir-lo al seu costat, car sap que mai serà feliç, que sempre somiarà amb allò que no coneix encara; la bondomia de César, pare de Màrius — aquest sí que no ha sentit mai la cançó de les sirenes —, el seu concepte de l'honor, primari i rectilini, llençant al seu fill el cinturó que aquest ha deixat oblidat a casa de Fanny, concepte de l'honor que no el priva pas de fer trampes jugant a la manilla «entre amics», com ell mateix ens diu; el tipus d'Honorina, les seves maneres, les seves reaccions, amb el record de la germana que va fer tan mala fi; el mariner d'aigua dolça que s'ofèn d'aquella manera davant dels «greuges» que s'infereixen a la marina francesa» en tocar algun punt de la seva vida privada; el senyor Brun; i el magnífic senyor Panissa, que és un dels tipus més ben dibuixats que hem vist; tot està pastat amb els vicis i les virtuts, amb les qualitats i amb els defectes, amb les febleses i les fortituds de la humanitat.

En *Màrius* no hi ha res fora de lloc; difícilíssim us serà de veure-hi alguna cosa que pugés semblar gratuïta. No hi ha cap caràcter fals. La perpècia es descabdella ben bé d'acord amb la manera d'ésser amb què se'ns ha presentat cada personatge. A estones divertit de bo de bo, sense cap concessió a la xavacaneria, a estones d'una intensitat dramàtica fortíssima, tot mesurat al seu punt just, és una obra que no us avorreix gens ni mica i, a més, d'una excel·lentíssima qualitat. Serà qüestió de convèncer-se d'una vegada que no cal que una obra ens faci badallar per dir que és bona.

En la traducció, lleugera i correcta, Josep Maria de Sagarra ha sabut adaptar encertadament i amb tota frescor al nostre llenguatge els modismes i frases fetes marcellesos de què està plena l'obra original. Dubtem que Pagnol pugui trobar un traductor millor en qualsevol altre idioma.

Quan a la interpretació, portada amb completa idoneïtat per tota la companyia. La presentació, potser massa pobre; una obra com aquesta mereix una mica més d'esplendidesa.

JOAN CORTES

GRANS NOVETATS EN CORBATES INARRUGABLES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

MIRADOR

presentarà DIVENDRES, DIA 17, a la nit, al
Cinema París

El famós film de JAMES CRUZE:

La Caravana de l'Oregon

(3.000 metres)

en una nova còpia inèdita a Barcelona
Diverses cintes curtes completaran
el programa

A partir de dimarts, dia 14, es posaran a la venda les localitats al CINEMA PARÍS

Butaques: 2 pessetes. Especial: 1 pesseta

TEATRE CATALA NOVETATS

Companyia catalana, direcció:
CARLES CAPDEVILA

Avui, a la tarda, espectacles per a infants.

Les aventures d'en Massagran

de J. M. FOLCH i TORRES

Cada nit, la millor comèdia de PAGNOL,

MARIUS

traduïda per SAGARRA

Es despata a Comptaduria

Teatre Català ROMEA

Companyia catalana VILA-DAVI

Dissabte i diumenge, tarda i nit, l'obra triomfal

ELS CRIMINALS

7 accions simultànies en 7 escenaris.
Més de 50 intèrprets. Original presentació.

Totes les nits, a un quart d'onze

ELS CRIMINALS

CAMISERIA F. Vehils Vidal

32-Avinguda Portal de l'Angel-34

7, Plaça Universitat, 7

BRUSES models especials, des de 12 pessetes

SUETERS nova col·lecció, des de 8 pessetes

MITJONS canel·les dibuixos exclusius, des de 3'50

CAMISÉS OXFORD PANAMA

"Estrella" amb coll, 12 pessetes

MODADORS ARGENTIS

per a SENYORA, des de 7 pessetes

72 models de colls forts i fluïdos

a 1 pesseta 3 per 2'50 ptes.

La col·lecció completa de
MIRADOR pot consultar-se
a l'Arxiu Històric de la Ciutat,
plaça de la Catedral i
carrer de Santa Llúcia, 1,
"Casa del Ardiaca", tots els
dies feiners de 9'30 a 1'30.

EL CINEMA

EL DARRER FILM DE CHAPLIN

“Les llums de la ciutat”

Els que han vingut exclusivament per a riure, a riure del grotesc que acompanya el gest i la persona de Chaplin, potser s'han sentit un xic defraudats. En acabar el film i tornar la sala a la llum, algunes persones furtivament porten llurs mocadors als ulls. Qui no còpsi la profunda pietat, el sentiment trágic de la vida que anima l'art de Chaplin,

els que no perdem fe ni el cinema silent, ni en l'home únic que no s'ha disposat a seguir la moda caduca dels temps.

Després de la seva darrera aventura — al redós d'un circ ambulant amb una noia el bell mig — l'hem retrobat idèntic, passejant la seva nostàlgia inguarible sota les llums de la ciutat, mancat del més elemental sen-

Una escena de «Les llums de la ciutat»

comprèn ben poca cosa a la seva obra. La crueltat d'un Strohheim resulta caricaturesca i falsa davant d'una escena com la darrera de *Les llums de la ciutat*. Patètica dins d'una simplicitat clàssica. Però no anticipem.

En l'any de gràcia del cinema parlat, en ple despotisme de la paraula, sols Chaplin podia arriscar-se amb èxit a aquesta aventura que consisteix a seguir fidel a si mateix. Fidel al seu art personal, apoteosi de la pantomima estilitzada fins a la màxima ductilitat al servei de l'expressió moral. Chaplin torna a nosaltres en un film completament mut, en aquesta incomparable romança, agredolça, tallada ací i allà amb esclats de rialles; romança sense paraules i a que ve a repetir amb una nova variant el tema persistent de l'obra chapliniana.

El frau de l'existència enfront la nostra exigència punxant i inajornable de justícia i d'amor. Ningú veient-lo errar, vagabund obligat, no pot considerar que Chaplin, sota la seva aparença ínfima socialment considerada, sigui justament una ànima assedegada d'amor, però en el fons mancat ja d'esma per exigir, sigui el que sigui, conformada en la seva impenetrabilitat i incomprensió; i el gran fons d'aquest tòpic dramàtic, és que tot-hom i sobretot els desheretats de la fortuna hi han de veure una plasmació de llurs propis somnis que en lloc de descloure's en realitats, es trenquen en quimeres!

A través del temps, del pas de les modes, Chaplin presideix la perspectiva històrica del cinema. Ara és moda, entre els elements que es diuen ells mateixos *avantats*, desacreditar-lo. Hom l'acusa d'haver compromès aquella espontaneïtat dels seus primers films, per aquesta penetració i finesa psicològica de les seves obres cims, feixugues de poesia. El que hi ha és que, a cada film, Chaplin s'enriqueix de noves experiències psicològiques i que sense atemptar a la unitat magistralment precisa del seu caràcter, esdevé més complexa i més atapeïda de ramificacions envers la vida autèntica.

El film debuta amb una sàtira dirigida contra el cinema parlat. Si l'atac és injust, revela en canvi la gelosa independència que anima Chaplin disposat a batallar de ferm per assegurar la independència del cinema mut, i en aquest sentit positiu val per a tots

tit social, dormint profundament al cim dels monuments públics, incapaç de comprendre res del cerimonial ridícul d'aquestes massisses construccions, esguardant els homes i les dones amb aquells ulls — els més bells del cinema —, tan candorosos.

La història la sabia tothom perquè valgui la pena de contar-la. Una circumstància fortuïta — les oscil·lacions de doble personalitat d'un milionari dit excèntric i que certament s'acredita d'aquest qualificatiu — li permet presentar-se davant d'una florista ambulant, cega, com un home que pertany també al mateix rang que aquell excèntric que oscil·la entre un afany de divertir-se i una atracció al suïcidi que Chaplin es cuida de mantenir a la ratlla.

Aquest mira sense ésser vist, però la seva màxima il·lusió és que la cega vegi, sense que el vegi a ell. Bell i florit com les toies de flors que cada dia porta a vendre, és el món que Chaplin construeix entorn de la cega. Món irreal que crea l'amor poètic de Chaplin.

Quan la cega recobra la vista, Chaplin s'ha fet fonèdis. El desig més vehement de la florista és ara veure el seu generós protector. El veu i ja sabeu en quines circumstàncies! Aquesta darrera escena, d'un patetisme concentrat, que centralitza en el diàleg mut de dos rostres tota aquella essència de l'art de Chaplin, el motiu fonamental que suara anotàvem.

Ni un símptoma de mecanització, ni de fatiga. Elàstic, havent portat l'economia del gest al grau màxim. Un domini perfecte de l'ordre cinematogràfic. El seu film, descompost en una sèrie de franges curtes al ritme del temps que marca els moments típics de la jornada en la ciutat. Cloques on els fatigats cerquen la mort, llocs d'esbarjo, vaivés dels transeünts indiferents al pas dramàtic dels altres, ravalis sumptuosos i patis obscurs dels barris misers, la ciutat és el fons un xic desfocat damunt del qual aquesta vegada Chaplin viu la seva aventura.

El film no comporta una solució precisa. Chaplin ha fet ací prova d'un art incomparable. Les ànimes febles s'eviten un disgust en pensar que el somriure final de l'heroïna és preludi de tendres efusions. Els altres, els que estem en un comerç més íntim amb la filosofia personal de Chaplin, li agraïm que acabi a temps abans que aquell somriure es transmuti en rialla o tot al més en una actitud pietosa enfront del clown. Saber-se compadit és el màxim sofriment que suporta l'heroi. Amb aquest sofriment acaba un film del qual seria absurd pretendre ara, després d'una sola projecció, fer-ne l'anàlisi que exigeix el seu valor excepcional.

JOSEP PALAU

PANORAMA

La nostra sessió vinent

Tal com avençàvem en el nostre número anterior, *La Caravana de l'Oregon*, l'epopeia de l'Oest realitzada genialment per James Cruze, serà el film que projectarem en la nostra sessió vinent, que tindrà lloc divendres dia 17, com de costum al cinema París.

Amb la projecció d'aquest film, recordat per tots els aficionats, no sols aportem un bon títol al programa que ens traçarem en emprendre una revisió del cinema mut, sinó que satisfem moltes demandes de reveure'l que ens havien estat formulades. Per satisfer-les més encara, podem anunciar que el projectarem servint-nos d'una còpia nova acabada d'arribar.

La importància d'aquest film i les seves dimensions ens indiquen de dedicar-li la sessió quasi amb exclusivitat. Amb tot, abans projectarem algunes cintes curtes, una de còmica ben triada de Charles Chasse i una de dibuixos.

A fi d'evitar les aglomeracions de darrera hora, tan incòmodes per a tothom, com pogué veure's la darrera vegada, indiquem als nostres lectors la conveniència per ells d'adquirir les localitats amb anticipació. Per a facilitar això, les posem a la venda el dimarts anterior, és a dir, el dia 14.

Sessions Ariel

Amb aquest nom, Armand Otero ha repès les sessions de cinema triat que l'any passat inicià en el cinema Miria.

La setmana passada recomençà amb una projecció del film *Els germans Johnson a l'Àfrica*, important documental que no desmereix per res, sinó tot el contrari, d'*Els misteris d'Àfrica*, l'èxit del qual és prou recent perquè ningú no l'hagi oblidat.

Un film de la Bertini i un de Chaplin completaven el programa. El primer, tot i ésser de l'any 1908 — això ho deien els organitzadors de la projecció — era un film prou perfecte perquè no tingués gaire interès retrospectiu. Amb tot, dava una idea exacte del que fou la producció bertiniana, en altre temps molt seriosa dins el cinema.

El film de Chaplin era *Carmen*, una irreverent meditació sobre l'obra de Prosper Mérimée, tan còmica com una mala representació de l'òpera que Bizet compongué amb un llibret impossible, que un especialista en la matèria extractà d'aquell llibre famós.

Pensar que Chaplin es preocupà una vegada seriosament a fer un *Napoleó*! Quines complicacions diplomàtiques no hauria portat aquest propòsit convertit en realitat!

No cal dir com desitgem a les sessions Ariel la continuïtat i prosperitat que bé mereixen.

Pluja d'estrenes

Tal com estava pronosticat, dissabte passat, tots els cinemes, com obeïnt a la consigna d'atabalar els crítics i fatigar el públic que no vol perdre's res i s'obliga per tant a respondre a les propagandes llampanes, reobriren les seves portes amb estrenes sensacionals.

Naturalment que cap estrena no era capaç de fer una competència seriosa a *Les llums de la ciutat*, que és el film que avui ens ocupa en aquesta pàgina.

En el vinent número parlarem de la fantasia utòpica de David Butler: *1980*, del film de R. Novarro, *Sevilla dels meus amors*, y de l'adaptació cinegràfica d'*El Silenci*, de Pirandello, que amb el títol *Cançó d'amor* es projecta ara.

El film de Mata-Hari

Les revistes de cinema havien anunciat, fa poc temps, que dues cases diferents anaven a posar en escena les aventures de Mata-Hari, la cèlebre ballarina afusellada per espia a Vincennes. També s'havia dit que les actrius encarregades del paper de la famosa ballarina eren Marlene Dietrich i Greta Garbo.

Aquest anunci era realment per desvetllar la curiositat més gran: d'una banda, Greta Garbo, l'actriu més popular de la pantalla; de l'altra, Marlene Dietrich, estrella de ràpidíssima ascensió, de la qual fins s'ha dit si eclipsaria la primera.

Però aquesta curiositat ha sofert una decepció. Les cases respectives han entrat en negociacions, i només una d'elles farà el film de la Mata-Hari, el paper de la qual interpretarà Greta Garbo quan haurà acabat de rodar *Suzanne Lenox*, film dirigit per King Vidor, perquè ara ja no és Clarence Brown el director de l'estrella sueca, sinó l'autor de *I el món camina...* i *Al·luània*.

“Morocco”

Josef von Sternberg fou el descobridor de Marlene Dietrich, la qual deu la seva fama al famós director, aconseguida en un sol film: *L'àngel blau*, i mantinguda gràcies a una propaganda intensa que, naturalment, sols pot fer-se a base de primera matèria de bona qualitat, perquè ja se sap com és veritat aquell lema: «La bona propaganda fa vendre la primera pastilla de sabó, però és la bona qualitat d'aquest que fa vendre la segona».

Després de *L'àngel blau*, film alemany, Sternberg i Marlene n'han fet un a Amèrica, *Morocco*, estrenat ja a Londres a darrers del mes passat, amb assistència de l'estrella. Aquesta té per *partners* Adolphe Menjou i Gary Cooper.

En *Morocco*, surten uns cabarets amb concurrents en barret de copa, que envien rams d'orquídees a unes artistes de vodevil que fan *bolos* pel Marroc i duen un guardaroba com poques artistes de París en tenen un d'igual. Però aquest «hollywoodisme» no arriba a desmerèixer una de les més reeixides produccions de Sternberg, segons la crítica anglesa.

El mateix director austríac rodarà immediatament un altre film també amb Marlene Dietrich. Sembla que el seu títol definitiu serà *Indiscreció*.

DOCUMENTALS

Ni la paraula *document* ni el que ella expressa són coses noves, és clar; però mai com ara no n'hauréu sentit parlar tant, en tots els ordres. El món contemporani no sols té set de precisions, sinó que se la pot satisfer, perquè tots els avenços conspirin a apaivagar-la-hi. Sembla també que la sensibilitat de la gent d'ara no respon tant a la imaginació com la de la gens d'hans. Si uns moments el lector de llibres s'ha can-

sol interès del públic a informar-se. Per força ha d'entrar-hi també l'atractiu de l'exòtic i de l'inconegut i la poesia que se'n desprèn. I encara, cal dir-ho, el públic, el nostre públic, amb prou feines suporta tota una sessió de cinema a base de documentals; tot al més se n'empassa un de barrejat amb films d'imaginació, que amb el noticiari que obre els programes ja fan dos documents. N'hem tingut la prova en les recents sessions especialitzades del Lido, que no atregueren la massa d'espectadors que es mereixien molts dels films presentats en elles. Però tenim confiança en l'èxit, a la llarga.

Si només a una mínima quantitat de persones és permès de visitar els escenaris més allunyats i els paisos més atractius, d'assistir als esdeveniments més notables de tot el món, el film documental porta pertot, ho fa veure tot amb els propis ulls, amb una mínima despesa i una mínima incomoditat. Si els films d'imaginació sustreuen de la realitat, en els documentals no hi ha substitució, sinó substitució: quant als efectes, és igual.

En aquest temps de balbuceig del sonor, gairebé arreconades les pel·lícules mudes, el balanç de l'aficionat al cinema comptarà entre les partides positives, molt poc de films parlats, però un gran nombre de documentals, sonors o no. I, com deïem en començar, apreciarà més pel valor documental que per l'anècdota, films com *Die grosse Sehnsucht* que l'introdueixen en el món dels estudis del cinema, o les visions alpines i les curses d'esquí de *Tempestat sobre el Mont Blanc*, que no pas tal transplantament d'una comèdia o d'una opereta. Recordarà amb més autèntica emoció el vol de Byrd sobre l'Antàrtic o els homes i les bèsties d'*Africa speaks*, que tal film acabant en el casament de la felix parella i el càstig del malvat. Preferirà a una revista sumptuosa i poca-solta, qualsevol enfilat de visions exòtiques que sap que no podrà mai assolir per cap altre mitjà que el cinema. Més s'estimarà el document autèntic, encara que estigui mal compost, que tot el luxe imbecil d'una opereta cinematogràfica. I fins, d'un gran film com *Ombres blanques*, en rebutjarà la idea tendenciosa i primària per no quedar-se sinó amb l'enorme valor documental — i poètic — del primer film sonor que no ens va fer pensar, sortint de veure'l, que havíem perdut el temps.

C.

BASTONS

NOUS, FORTS I A BON PREU
PASSATGE BACARDI (Rambla-Plaça Reial)

"STUDIO CINAES"

Kursaal

Un film de JEAN LODS:

Champs Elysées

Presentarà:

Ma petite cousine

demà, divendres, 10 d'abril
a les 22 hores, en SESSIÓ ÚNICA

Un film de HOWARD HAWKS:

La escuadrilla del amanecer

Es despaxen localitats sense recarrec al Kursaal, tots els dies, de 5 a 7.

(The Dawn Patrol)

L'equip sonor que adapten totes les empreses d'espectacles per la seva senzillesa, seguretat i preu limitat, és el

Orpheo Sincronic

90 instal·lacions efectuades són la major garantia

Servei tècnic d'urgència permanent a disposició dels nostres clients

Han quedat instal·lades les nostres oficines i sala de demostracions a la Rambla de Catalunya, 43, i Consell de Cent, 296. - Telèfon 24752. - Barcelona

Cinematogràfica "ASTREA", S. A.

NOVETATS
EN CAMISES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

Gràcia i sal a tones té
(La Nòvia d'Espanya)

IMPERIO
ARGENTINA

en

Su Noche de Bodas

Aneu-la a veure amb Pepe Romeu i Miguel Ligeró en el

Coliseum

ES UN FILM "PARAMOUNT"

LES ARTS DISCOS

TEMAS D'ACTUALITAT

DISCOS

Advertiment

No havent rebut amb prou temps els darrers discos a l'objecte de fer-ne la recensió corresponent, l'encarregat d'aquesta secció queda a deure la corresponent crítica als lectors de MIRADOR.

"Fonografia"

Ha aparegut ja el primer número de *Fonografia*, revista mensual de discos i d'informació, la publicació de la qual anunciarem en el número anterior. Amb un completíssim sumari, avalat per firmes competents i excel·lentment impresa sobre bon paper i amb abundants gravats, tenim la seguretat que *Fonografia* serà ben acollida per tots els discòfils.

Discos de Cocteau

Jean Cocteau escrivia en la *Revue des Vivants*: «Fotografiar la música o crear-la. Hom fotografia orquestres, virtuoses; hom no recerca. Penseu que fent cantar un cor viu sobre un compàs lent i restablint després la velocitat normal, s'obtinien cors inhumans, desconeguts. Penseu que una actriu que recita versos pren, segons la velocitat de la volta, una veu de criatura, de noia, de dona, de vella, de xicot, d'home, de vell. Penseu que esdevindria un micròfon amplificador calculat per endavant, és a dir, que no provoqués només un engrandiment fotogràfic auditiu, i penseu que no hi ha ningú al món que es preocupi d'aquests problemes que suprimirien l'avoriment mortal de les sales de concerts.»

Fins ara, el sol objectiu dels tècnics era registrar una reproducció perfecta de la veu real, però aquest art d'imitació no exhausteix les possibilitats del disc. Per això Cocteau escrivia aquelles paraules i, duent-les a la pràctica, impressionava tres discos de poemes seus, recitats pel mateix autor, en els quals es pot veure un primer pas efectuat per a la lliberació de l'art fonogràfic. Aquests discos són «fotografies per a l'orella», sinó «objectes auditiu», en els quals Cocteau no ha cercat la semblança, sinó un efecte nou, ric de possibilitats. Si es vol tenir la semblança, es fa rodar el disc a una velocitat lleugerament superior a la normal. «Importa, al contrari —diu Cocteau—, que la veu no s'assembli a la meua, sinó que la màquina n'usi una altra de pròpia, nova, dura, desconeguda, fabricada en col·laboració amb ella.»

raspalls per a tots els usos
articles de neteja — objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

L'exposició Manolo

Cada vegada que agafem l'estilo amb el propòsit de comentar una exposició de les obres de l'escultor Manolo Hugué, sentim un cert esverament que ens costa de superar.

I a què ve aquesta confessió? Tots els lectors que coneixin personalment l'escultor, em sembla que la comprendran perfectament. Perquè, amics meus, el cronista està exposat a que Manolo passi els ulls per aquestes ratlles i, naturalment, en digui una de les seves, i en diu cada una... Per exemple: «Cada vegada que he volgut fer una escultura, m'he proposat crear un Apol·lo o una Venus. I gairebé sempre m'ha sortit una granota.»

Parlem-ne, doncs, d'aquestes «granotes» que actualment exposa a la Sala Parés.

D'ençà que Maillol es deixà seduir per les estructures dels escultors influïdes pels arcaïsmes vi a. de J. C., per tots els reconcs d'Europa sortiren escultures influïdes pels arcaïsmes assimilats del genial escultor de Banyuls.

Qui esguardi superficialment les obres de Manolo, potser les inscriurà en l'òrbita de l'època primitiva iniciada per Gauguin i continuada, un cert temps, per Maillol; però al nostre entendre, la veritable coincidència dels dos escultors està, només, en el concepte escultòric, a part d'una possible i esporàdica semblança d'estil.

En qualsevol obra de Manolo, per damunt de tota *gaucherie*, hi ha el sentiment viu de la forma. Ell mateix ha dit: «Una obra d'art ha d'ésser vivent. La vida li dona un aire de cosa justa i perfecta—l'aire de cosa justa i perfecta que té una ametlla—.

Les obres del gran art contenen, demés, un element etern, imponderable, misteriós, que no es pot vendre ni es pot comprar i que només es pot arribar a mig veure a força de reflexió, de contenció, de gràcia i d'humilitat.» Aquestes paraules, segurament, Manolo les dedicava a un Apol·lo o una Venus de marbre, però ens sembla que igualment es poden referir a qualsevol de les seves admirables «granotes» de terra-cuita.

«L'escultor ha de donar el pes», ens ha dit Manolo. I heus aquí una de les qualitats més remarcables de les seves obres. I no sols no ens estafa en el pes, sinó que ens regala una bona propina.

«Treballar vol dir crear, parir. Vol dir crear alguna cosa, el que sigui. Per això

en el monstros hi pot haver creació i llavors és respectable. De tota manera, el monstros volgut és horrorós, intolerable. Hi ha pintors que fan uns monstres terribles, que bufen com balenes, treuen toc pels queixals i suposeu que viuen a l'aigua. Aquestes coses no són mai veritat. A la mar hi ha sardines escabexades, dents finíssimes, llabarros delicats. Tot això ens ho mengem a les hores del repàs. Si en

Manolo. — Mare i infant (terra cuita)

el món hi haguessin tants monstres com alguns vénen a suposar, faríem uns àpafs molt magres.»

En aquestes paraules de Manolo hi ha concentrada tota la humanitat de les seves escultures. Perquè ell, abans que tot, és això: un escultor humà, que sap plasmar les essències més profundament emotives dels seus models. Fins quan deforma, no és per prejudicis estilístics, sinó per una visió superior d'aquelles essències.

Els barcelonins tenim un deure a complir amb ell. Cada vegada que passem per la plaça de Catalunya, en mig d'aquella exuberància escultòrica, sentim un remordiment.

MÀRIUS GÍFREDÀ

Els arquitectes i les eleccions

L'Associació d'Arquitectes de Catalunya, que es veu que està en mans que la volen fer sortir de la somnolència, ha tingut la idea de publicar una mena de manifest de política urbanista, amb motiu de les eleccions de regidors. En aquest manifest, l'arquitecte-regidor hi és presentat, com és natural, en una situació singular i visible que no deixarà de proporcionar-li alguns vots suplementaris. Un semblant avantatge no podrà tenir-lo, però, sense la contrapartida—natural també—de les enraonies, de les censures i, potser, de las diatribes que provoca sempre, en una democràcia, aquell que es vol fer valer per raons professionals o «de casta». Dat i debatut, els avantatges i els inconvenients es neutralitzaran, i així podrem dir (enfront dels que volguessin acusar l'Associació d'Arquitectes d'haver intentat una propaganda massa beneficiosa pels seus associats) que la publicació d'aquest manifest polític urbanista no causarà, en conjunt, ni apreciable perjudici, ni apreciable guany, als interessos morals i materials dels arquitectes.

Si hem convengut els lectors del desinterès professional del manifest que comentem, i si pensem, com nosaltres, que no és gens sospitos en aquest sentit, podem dir que, per altra banda, no es redueix a un simple exercici literari. Els seus redactors han volgut forçar els partits polítics a parlar d'urbanisme i han intentat crear, dins el futur Ajuntament, un nucli de regidors (arquitectes i, sobretot, no-arquitectes) que fugi del sistema de les petites iniciatives d'urbanització, i que vulgui sacrificar les satisfaccions personals que aquestes iniciatives donen, a un pensament de conjunt en la construcció de la ciutat. Per això no han fet un programa, sinó un manifest. En aquest, no és citat el Consell Superior d'Urbanisme que l'Ajuntament acaba de crear, a proposta del senyor Martí Esteve, però en realitat tot el manifest constitueix una defensa de l'esperit d'aquell Consell Superior d'Urbanisme, és a dir, de la necessitat d'una acció urbanista basada en l'estudi previ, en el pensament clarament fixat, i en la constància dels objectius que es persegueixen.

Es clar que en l'escrit de l'Associació d'Arquitectes hi ha moltes idees de detall, que serveixen d'acompanyament a la idea principal que acabem de resumir. Es també cert que, en alguns passatges, aquelles idees poden fer pensar que estem en presència d'un programa pràctic, que automàticament provocaria la divergència, en lloc de la unanimitat urbanista que el manifest es proposa. Però no hi ha res d'això. L'enumeració de problemes s'hi fa d'una manera volgutament imprecisa, sense caure en la pretensió de donar la solució tècnica, allà on existeixen diverses solucions tècniques possibles. S'hi ha fugit de baixar a la pràctica de l'urbanisme, i adhuc a la regió mixta de doctrina i de pràctica, com ho prova el fet de no haver estat consultada l'opinió dels socis arquitectes municipals, coneixedors de la lligo diària de l'experiència urbanista. Repetim, doncs, que cal pendre el manifest, no com a programa, sinó com a orientació, com a plausible temptativa de reforçar al Consistori la política que la creació del Consell Superior d'Urbanisme ha posat en peu.

Situat així el manifest, i dins ell, situats els seus detalls en el pla que hem dit, no serà de més que comentem, també sense pretensió doctoral, alguns d'aquests detalls, els més significatius.

La circulació en les vies públiques és el primer dels problemes que el manifest enfoca. El problema és important, encara que, si es comparés la intensitat del tràfic barceloní amb la del de Nova York, Londres i París, es trobaria un poc exagerada la paraula «tragèdia» que el manifest dedica a la nostra dificultat circulatoria. Es cert que, més avall, diu el manifest: «Creiem que del tràfic i de la circulació se n'han fet a Barcelona unes notes espectaculars.» Resumim, i reconeguem que tot el que és possible en una ciutat feta com la nostra, és prosseguir en l'aplicació de mesures semblants a les que el senyor Xavier Tusell ha anat implantant, mesures que hauran d'ésser empíriques, encara que siguin estudiades per un «Laboratori Científic de la Circulació Urbana», que és el nom que el manifest proposa pel Comitè del Tràfic. Estem en un període de transició en la qüestió del tràfic: la pugna entre els tres elements—circulació pedestre, rodada particular i rodada en comú—és lluny d'estar resolta. (Un dia parlàrem als lectors del que l'examen del tràfic de Wall Street, a Nova York, em fa pensar sobre això.) De totes maneres, el manifest fa bé de cridar l'atenció sobre aquest problema.

L'especulació de terrenys és un altre punt que el manifest toca. La crítica que fa del desordre i desenfrà que l'Ajuntament ha tolerat en aquesta qüestió, és justa. No n'hi ha prou de cobrar la *plus-valua*; cal intervenir, amb ordenacions i amb el ritme de la urbanització, en el moviment dels preus dels terrenys.

L'habilitació i les ordenacions municipals de l'edificació de cases són altres punts que el manifest examina. En ells, l'Associació d'Arquitectes parla amb autoritat i gran coneixença de la situació. Sobretot, en les ordenacions, és de desitjar que es faci una reforma de les existents, massa antiquades. No és tan fàcil com sembla establir un text tècnic-legal que tingui *vida real*; però, al fons, aquest és encara el més fàcil de resoldre de tots els problemes que el manifest indica. En el capítol *La hisenda municipal*, es troba la vacil·lació natural en un escrit que vol no ésser polític, però que ataca un tema essencialment polític: reclama una *lleí d'urbanisme*, reclamació molt encertada en ella mateixa, però que valdria, en definitiva, el que la llei valgués per la dosificació dels experts socialista i conservador que contingués.

Acabava el manifest advocant per l'educació urbanista del públic, i en això, com que els redactors tornen al tema central del manifest, o sigui a l'esperit del Consell Superior d'Urbanisme, estan molt afortunats. Cal desarrelar del ciutadà—i del futur regidor—les funestes habituds mentals que ens han dut a tants de mals passos i tanta d'indignificació urbanista. Cal començar aquesta educació a les escoles.

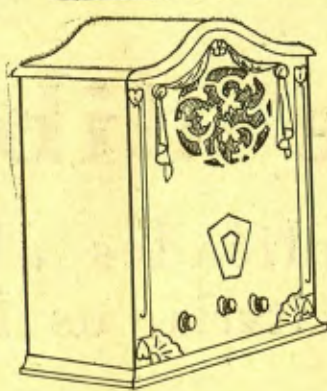
Si alguns arquitectes surten elegits diumenge, tindran ocasió de posar en contacte les idees d'aquest manifest amb la realitat.

NICOLAU M.ª RUBIO I TUDURI

Obres d'Arquitectura, Escultura,
— Pintura, etc. Antic i modern
Llibres d'Art **BANYS NOUS, 5**
Telèfon 20542

FÉMINA. AVUI
METRO-GOLDWYN-MAYER

RAMON NOVARRO
CON CONCHITA MONTENEGRO CANTA Y HABLA EN ESPAÑOL EN
SEVILLA DE MIS AMORES
Tercer premi del Concurs M. G. M.
Dibuix inèdit de la Srta. Mariana Goncharowa

EN VENDA:

M. Martí Vallbona
Carrer Ciutat, 3
Serrano i Arpi
Cucurulla, 2, i Boters, 2
Ràdio Calvera
Rosselló, 239 i 241

Ràdio Geico
Avinyó, 30

César Vicente
Passeig de Gràcia, núm. 4

Vídua de Josep Buxó
Provença, 257

Unió Musical Espanyola
Passeig de Gràcia, 54

Ricard Ribas
Rambla de Catalunya, 5

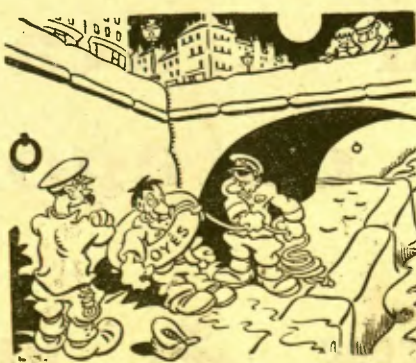
CENTRE: **CASA PUJOL**
BARCELONA

IDEAL
RECEPTOR RADIO AMERICA
EL MÉS NOU - EL MÉS ECONÓMIC
6 LAMPARES, ALTAVEU DINÀMIC, COMANA-
MEN ÚNIC, CONTACTE DIRECTE, EXTRANJER
SENSE ANTENA

PREU

975 PTES.

COMPTAT-
TERMINIS
HOSPITAL 41

—I ens pensem que no ho tornarem a provar...
—No es pot dir mai... pel que pugui passar, deixeu-me el salvavides.
(Le Rire, París)

El bandit de Chicago.—Ja no sé què fer per distreure aquesta criatura!
(Ric et Rac, París)

—Està prohibit banyar-se aquí!
—No em banyo pas. M'ofego.
(L'Intransigent, París)

AIGUA DE ROCALLAURA

LA DEU MÉS RICA DEL MÓN

Si vostè pateix d'Albuminúria, Litíasi úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatoses Nefritis crònica, es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn en ampolles de litre i mig i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

Carrer Hospital, 32 i Salmeron, 133

Anunciar

a

MIRADOR

és donar a conèixer un producte per tot Catalunya

DELICIOSO PURGANTE
ACEITE RICINO

—Et vaig a contar una història molt divertida... però potser ja me l'has sentida explicar.

—Dius que és molt divertida?

—Ja ho crec!

—Doncs no te l'he sentida mai.

(Ric et Rac, París)

L'invitat.—Podríem tocar una mica el fonògraf.

L'escocès (proverbialment avar).—No va. Té l'agulla trencada.

(The Humorist, Londres)

L'acomodadora de cinema ensenya el seu pis.

(The Passing Show, Londres)

—Figura't si és distret, aquest catedràtic, que un diari va dur la notícia de la seva mort i ell mateix es va escriure una carta de condol.

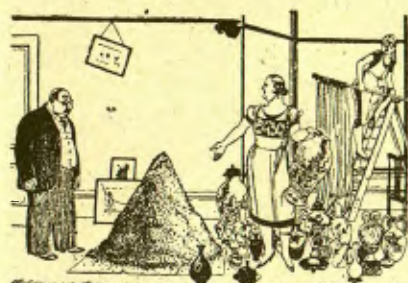
(The Passing Show, Londres)

—Què vol dir sine qua non?

—Noia, no ho sé. És el primer dia que jugo i encara no sé les paraules tècniques.

(La Prensa, Nova York)

—I d'ara endavant, Miquel, fes el favor de no tirar les puntes de cigar dintre els gerros del saló.

(The Passing Show, Londres)

—I com és que aquesta sortida de sol és més cara?

—Home, un s'ha de llevar més de matí per anar-la a pintar...

(Pages gaies, Yverdon)

—Tinc 94 anys, i ni un sol enemic.

—Ja és bonic això.

—Eh que sí? Gràcies a Déu, tots ja fa anys que són morts.

(Punch, Londres)

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Telegr.: "Carbur"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99% DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades **GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ** que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastenia, Impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, perduda de memòria, vertigens, fatiga corporal, tremolors, dispepsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que llinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les **Gragees potencials del Dr. Soivré**,

més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciència, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre's sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a **5'50 ptes.** flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA.—Dirigint-se i trametent o'as ptes. en segells de correu per al franquèig, a **Oficines Laboratori Sòhatarg**, carrer del Ter. 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.

ANUNCIANTS...!

Una moderníssima organització completa en publicitat

Pel·lícules de dibuixos animats

mudes i sonores aplicades al servei de la tècnica publicitària, us l'ofereix:

"AGENCIA GENERAL DE ANUNCIOS"

Vostres productes poden ésser propagats amb èxit segur per tota la **Regió Catalana i Illes Balears**

200 cinemes en ciutats i poblacions de categoria

BARCELONA: Fontanella, 10, 1.er, 2.ª - Tel. 16606

MADRID: Avinguda Menéndez Pelayo, 85, 1.er